

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה' (תשפ"א)

מאמרים נבחרים משכונות המדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

בלק

זהר המבאָר
הפֿתַּר וְהַפְּבֹד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זי"ע א

מהדורת 'קדן טלפי ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישראל

ירושלים - נהריה

אלומות אור
הבוקעות מרתק
**האספקלריא
המאירה**

**לדצי' מבין החורכים אל' הערת' רבי
משה' אלשיך הקדוש שניתנה פנים בפנים**

בסמטאות צפת העתיקה התהלכו ענקי העולם שיטו פני
תבל באור תורתם, ובבית מדרשו יושב איש האלקי רבי
משה אלשיך זיע"א ומאיר פנים לתלמידיו כשהוא פורס
לפניהם את כל מאה הערומיוות שהטעה לבן את יעקב
בהחליפו תנאו "עשרת מונים" (רשי' ריצא לו) והאריז"ל יושב
ושחק בקורת רוח: "הנה לבן עומד מאחוריו, ומהגהן 'הן הן',
כך היה מעשה".

גדולי הצדיקים העידו ש"האלשיך הקדוש השיג פנים אחד
משבעים פנים לתורה" - מארעות התורה נגלו לנגד עיניו
באספקלריא המאירה, כפי שהתרחשו באמת, לפיכך היתה
עיקר יגיעתו לפורר ולשחוק עברנו את אור האלף שהוא
מקשה אחת אינסופי - ליהלומים קטנים, כדי שיוכל כל אחד
לדרוש את ה' יום יום, לדעת 'למעשה' את אשר יעשון.

בקין גלות עמנו, קְשָׁנָקָם כל הזון ונגשמשו העיניים מלחזות
באור שמש התורה עצמה, מקבלים בני ישראל חינה ממעלה
להצני' מבין החורכים על מרבצי האור האינסופיים, על ידי
ספרי "תורת משה" להאלישיך, המעוטרים בביאור נרחב
שטרם היה לעולמים, כקול הקורא במדבר, פנו דרך, כי קרוב
היום אשר עין בעין תראו בשושב ה' ברחמים לציון.

**דופיעי:
שמורת
בסינים**

"תורת משה" המבואר

דפנים בפנים של התורה ללב' יודעי

ביאור נרחב | קיצור אלשיך | ציונים והשוואות | אלפי
מראי מקומות | פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי
תולדות ומבוא | כותרות משנה | עימוד מרהיב עין

ארה"ב: (718) 437-0054
אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

בלק

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א
הרב הקדוש החוקר האלקי הרב רבי פנחס מקאריץ זצ"ל הנה
פעם אחת אצל מאור עינינו קנ"ש הקדשים מרן הבעל שם טוב
ז"ל, ואמר לו ג' דברים, ואחד מהם צנה לו שבערב שבת קנ"ש קודם
בניסת שבת קנ"ש פשי"לך להתפלל ונעל החלונות בהתריסין, כי
שבת קנ"ש הוא אור הגנוז כמו שאמרו חז"ל (ברכות טו:) ששבת אחת
מששים מעולם הבא, וצריך להיות בצינעא, פדאמרו ז"ל (ביצה טו.)
חוץ משבת שפתו להם בצינעא שונאמר ביני וביני בני ישראל
(אור גנוז, פסח אות כז)

אוצר פניני החסידות

דברי יואל | על ידי שנים ישראל קוראים בתורה את ברכות בלעם יוצקים בהם שפע וברכה ..... א
נאמנו מא"ד | הסגלה הקצומה הטמונה בברכות בלעם | ביד כל אדם להושיע מכל מצוקותיו על ידי שמיעת ברכות בלעם ..... א
שפת אמת | כל חטאי ישראל הם במקרה ולא בעצם וחלילה אין מסתלק אלקותו מהם ..... ב
שפתי צדיק | למוד עצום לכל אדם שלא יתאש מלשוב בתשובה שהרי אפלו בשביל גוי ערל ברא השם יתברך בריאה מיוחדת כדי להחזירו בתשובה ..... ב
תמדת דוד | התחננות בעבודת הבורא אף בפאשר אין לאדם חשק ..... ג
תפארת שמואל | מוראם של מואב הנה מחמת ראותם מדת הכנענים ואמנתם השלמה של עם ישראל ..... ד
זכרון דברים | באור נפלא על טענת האמות והעמדת בלעם לנביא כנגד העמדת משה לישראל ..... ד
שיח שרפי קדש | באור נוסף בענין הנ"ל ..... ה
פתוחי חותם | כחו של בלעם אשר בפיו אינו מגיע לכח הנשגב שיש לישראל בפייהם ..... ה
דברי שלום | 'בגוים לא יתחשב' - לא להחשיב את תהלוכות ולבושי הגוים ..... ו
בנוחי אביב | בפאשר העניו זוכה לקיים מצוה מתגלגל בעפר מרב מתיקות שזוכה לומר תיבה אחת לקני הבורא יתברך ותימה גדולה בעיניו כיצד זכה בזוכה עצומה כזו ..... ו
לקוטי שיחות | באור הקשר והשיכות בין שתי הבאורים שהביא רש"י ..... ז
לקוטי תורה | ב' פרושים במלה 'רבע' | ארבע בחינות בעם ישראל ..... ח
אמרי נעם | העוסקים בפרנסתם כדי להחזיק בניהם לתלמוד תורה הקדוש ברוך הוא מסתכל ברוחו הוא מסתכל ברוחו ללבם הטוב ובתכלית כוננתם ..... י
מחשף הלבן | שטותו של בלעם ..... יא
ייטב פנים | לכל אדם פתח שונה שונה לעבודת ה' ..... יב
פתוחי חותם | גם כשישראל בגלות מעלים את ניצוצות הקדשה ..... יב
פתוחי חותם | וירדת ישראל היא להגלות הניצוצות ולכן אי אפשר לקללם ..... יב
שיח יעקב יוסף | מעלת שמירת העינים | הנקנת בעל האמרי יוסף זיע"א ..... יב
לקוטי אמרי פנחס | פרוש נאה כיצד יתכן ששגלמה ההלכה מעיני כלם ורק פנחס זכרה ..... יג
אהל קדושים | באור דברי הנעם אלימלך בפסוק באפן נאה על פי מעשה בהרה"ק רבי יחזקאל משינאנוה זיע"א ..... יד
אמרות טהורות | דקדוק מאמר המשנה פת במלח תאכל וכו' אשריך בעולם הזה - היכן היא טובתו בעולם הזה ..... טו
אור לשמים | ימי בין המצרים הם ימים קדושים מאד אלא שהם מקשים, ומקשים מאד לתשובה ולפרנסה ..... טו
קדשת יום טוב | דברי חזק לנצול הזמן ושמירת הדבור בשבת קדש ..... טז

אוצרות גאוני הדורות

אבק סופרים | ההבדל בין בלק לבלעם בבקשתם לקלל את ישראל ..... יח
גן פורת יוסף | שנה בלעם מלשונו של בלק כדי למצא פתח לקלל את ישראל ..... יח
שביל הישר | קצת הקב"ה בעת הליכת בלעם כי לא יכל בלעם לכוון בהליכתו את רגעי הפעם ..... יט
צמח צדקה | תרה הקב"ה בבלעם מחמת שחשב אתונו בעצמו ונטל עמו את שני נעריו ..... יט
שכל טוב | מיעוט בלעם לקלל את האתון מחמת שרצה לקלל את ישראל ..... יט
בת רבים | שם הקב"ה בפיו של בלעם תבת דבר במקום תבת דבר ..... כ
פרי עץ הגן | בזכות שמירת השבת נצולים מפל הצרות והפגעים ..... כ
שדה הארץ | גובה הקב"ה חובותיהם של ישראל מעט מעט ..... כ
זכות הרבים | ישראל הם הרבים על ידי המתים שעתידים לקום בתחית המתים ..... כא
גבעות עולם | טענת בלק על בלעם שיברך את עמו ..... כא
שמע שלמה | נטילת שער על מלחמת היצר הרע קאלו נצח לבדו ..... כב
תמדת ישראל | מצינת סבה מוכיח שישראל מקימים מצותיו ..... כב
פדה את אברהם | ההלכה כמו רב ולכן ה' מוחל לנו ..... כג
מושב זקנים לבעלי התוספות | נאה בלעם את הרשעים שנקלטו מהענין ..... כג
שמן הטוב | כשרצה בלעם לקלל ראה רק את הערב רב, ואלו כשרצה לברך נסתלקו העינים וראה את כל ישראל ..... כג
יקהל שלמה | רצה בלעם להטיל עין הרע בערב רב, ולמעט את ישראל בדרך קללה ..... כד
מלא העומר | ראה בלעם את שבת זו שנקלטו מהענין, ואת האנשים שהצרכו לצאת מחוץ המהנה מקמת תלוות המון ..... כה
מעשי צדיקים ..... כו
יומא דהילולא ..... לד
ספיר והלום | הארה חסידית מן הפרשה ..... לו
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד ..... מא

נושאים בפרשת בלק

סגלת ברכותיו של בלעם

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זי"ע א

על ידי שעם ישראל קוראים בתורה את ברכות בלעם יוצקים בהם שפע וברכה

בספר הקדוש דברי מנחם מהרב הקדוש רבי מענדל מרימנוב זצלה"ה הקשה, הלא באמת היו ברכותיו של בלעם מהשפה ולחוצן ולבו כל עמו, ואם כן איך יכולים ברכות האלה לשרות ולחול על המתברך כשאין בהם שום חיות, דאגן קנימא לן שהמברך את חברו צריך לתן חיות, הינו שיתן את דעתו ורצונו וכל חפצו באהבה עזה, ועל ידי זה יכולה הברכה להתקיים, מה שאין כן מי שמברך בפיו ולבו כל עמו וכו'.

אך התרוץ הנכון הוא, שבשעה שאנו קוראים בתורה אותן הברכות, או כשאנו לומדים ועוסקים בהם, צריכים אנו להמתיק את כל הדבורים האלה ולתן בהם שכל וחיות של שפע ברכות וטובות וחסדים, ועל ידי זה החיות הם יכולים לשרות על ישראל, עד כאן לשונו הקדוש.

הרמז בפסוק

ואפשר שזה נרמז במאמר הכתוב אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב (כד יז), שראה שישאל יקראו אלו הדבורים עד שיתהפכו לברכות, הגם שעכשו בשעה שאמרן לא היו עדין ברכות, מפני שאמרן בלי פונה, אבל אחר זמן על ידי ישראל יחזרו להיות ברכות, על ידי שכונו בהם פגנות הראויים.

וזוה פרוש אראנו ולא עתה – הינו שאלו הברכות יהיו ברכות רק אחר זמן, ולא

עתה – רק אחר שיקראו בני ישראל בתורה ויכונו בהם כל הצורך אז יחזרו להיות ברכות:

נאמנו מא"ד

רבי מרדכי דוד מדומבראנוא זי"ע א

הסגלה העצומה הטמונה בברכות בלעם | ביד כל אדם להושע מכל מצוקותיו על ידי שמיעת ברכות בלעם

איתא באור החיים הקדוש על וישם ה' דבר בפני בלעם' (כג ה), כי היות שהצרכו דבורי הקדשה שיבאו דרך פי המשקץ הזה ואי אפשר למבוי מטנף להיות מצבר לרוח הקדשה, לכן עשה כבודו ככניול מסוף לתוף פיו, המכדיל בין פי חזיר ובין דבורי הקדשה, שייכלו לצאת דרך מסוף הזה, עד כאן.

וביתר באור, כי כל עוד שהשפעה והארה האלקית יותר צחים ומצחצחים בתכלית הרוחני הדק, כמו כן צריכים להתלבשות חמרי גס ועב כפול ומכפל מבחינת השתלשלות להביאו לידי קיום בגדר הכנה לעולם הגשמי, כי בלעדו יתבטל במציאות מגדל עולם צחצחות ההארה ושפעת ההשפעה העליונה.

והנה בהביטנו אל עצם מעלת הברכות אלו נראה מה עצמו ראשיהם, כי ידוע ונראה גדל הרעה שחשב עלינו בלק לכלותנו, כי הוא להיות מבחינת מחשבה דסטרא אחרא, רצה להצטרף חס ושלום עם בלעם הרשע שהיה בבחינת דבור דסטרא אחרא.

וחשב להרס חס ושלום קיום תהלוכות האמה הישראלית בקטרוגו על תפלת ישראל ותשבחות קדושות שלהם ששרשם ועקרם

נושאים בפרשת בלק

הן עם, פרוש השפלים שבישראל, לכרד ישכן, כְּאִשֶׁר יִקְשֹׁר אֶת עַצְמוֹ וְיָשִׁיב מִשְׁכְּנוֹ לְהִצְדִּיק הַנִּקְרָא 'בְּדָד', אֲזַי וּבְגוּיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב, הֵינּוּ שְׂיִגְרָם בְּזָה שְׁלֹא יִזְמוּ עֲלֵינוּ הַגּוֹיִם בְּמִחְשָׁבוֹתֵם הַרְעִים לְהִדְיָחוּ, וְאִם יִחְשֹׁב אֵינָה נְכַרִי עֲצָה שְׂאִינָה טוֹב עַל שׁוּם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יִתְהַפֵּף לֹא וְאִין, וְיִמְרָעָה לְטוֹבָה אֲמַן:

התחזקות בכל מצב

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

כל חטאי ישראל הם במקרה ולא בעצם וחלילה
אין מסתלק אלקותו מהם

בפסוק לא הביט און ביעקב כו' ה' אלקיו עמו
(כג כא). פרוש פי אין החטא עושה
רשם בישראל לסלק מאתם אלקותו יתברך
שמו, פי החטא שלהם במקרה ולא בעצם, פי
מאמר 'אנכי ה' אלהיך' (שמות כ ב) קים לעד,
ההוא אמר כו' ולא קימנה (פסוק ט), וזה השעם
שאינו מתבונן בעונות שלהם שהם רק במקרה.

גם ותרועת מלך בו שמעניש אותם מיד בעולם
הזה ואין מניח למלאות הסאה עד שייסתלק
חס ושלום אלקותו מהם, כמו שאיתא בזהר
הקדוש (ח"ג קצט): בפסוק 'ואתך לא אעשה
כלה' (ירמיה ל יא) ע"ג שם:

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

למוד עצום לכל אדם שלא יתנאש מלשוב
בתשובה שהרי אפלו בשביל גוי ערל ברא
השם יתברך בריאה מיוחדת כדי להתזויר
בתשובה

פתיחת פי האתון נברא בערב שפת קדש
בין השמשות (אבות פ"ה מ"ו), ולא

במחשבה ודבור, בכחינת מ'ה גדלו מעשיך
ה' מאד עמקו מחשבתך' (תהלים צב ו), אשר
להפר המחשבה הרעה הזאת הצריך כבודו
פכיכול להמציא אורות יותר גבוהים ורוחניים
בתכלית הדקות למאד, ועל ידי זה יתפרדו
וכו'.

ועתה תראה איך נכללו ענינים נשגבים
והשפעות דקות כוללות באלו הברכות
אשר אם היו יוצאים מפי משה רבנו בעצמו
היו בטלים כל המחשבות זרות וכל החיצונים
וכמעט הייתה פוסקת הבחירה.

והנה לזאת נחנכם כבודו פכיכול שיבאו
אלו הברכות הרוחניים דרך פי משקן
ומלצר באמצעות מסך גם ולבוש עב ביותר,
אשר בזה ישתלשלו ויאירו השפעות קדושות
בגדר המציאות בלי בטול בחירות טוב ורע
שכר וענש כפי רצונו יתברך.

והנה ממעלות פרטיות המסתעפות מאלו
הברכות הם, אשר כל איש הישראלי
שיש לו מעיקים מהשורה, הן בעניני מסירות
וכו' וכדומה, בכמה ענינים שיוציאו עליו זרים
בלבולים ועצות רעות לדחותו, אזי יתבטלו
ויתבצרו מהרה בקריאות הברכות מזו השבוע,
ויהפכו לב המצייקים מרעה לטובה.

סגולת המתקת הדינים על ידי התדבקות לצדיקים

אמנם גם איש פשוט ושלל שאינו בכחו
עדין לפעל בעצמו המתקות אלו,
הבטיחנו תורתנו הקדושה שאם ידביק אדם
את עצמו אז לצדיק הדור, ישפיע עליו השפעות
טובות וישועות חפצו ורצונו, בהפוך לב
השונאים מרעה לטובה.

והנה הצדיק נקרא 'בדד', כי כל צדיק יש
לו איזה בחינה ומדה מתקנת שבוה
הוא חד בדרא, ולזה נקרא בדד, דהינו שהוא
יחיד באיזה מדה, וזהו פרוש הפתוב (כג ט):

מאבות הקדושים, כּמה רצון השם יתברך לקרבו תחת כּנפי שכינתו יתברך שמו:

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנייטטאדט זיע"א

התחזקות בעבודת הבורא אף כאשר אין לאדם חשק

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל (כג כא). תרגום אונקלוס ואף לא עבדי לאות שקר בישראל.

הנה לפעמים אדם דואג על שאין לו חשק והתלהבות לעבודתו יתברך שמו, וזהו עצת הציור להתליש את האדם להביא בקרבן לאות ועיפות לעבודתו יתברך שמו. וצריך האדם להתחזק בעת כמו שהוא.

וכבר אמרנו שכל דבר שיש לו אחיזה בעולם הזה הוא שקר, ולכן אם האדם חושב שמרגיש, הוא שקר, ולפעמים גם כשנותנים לאדם התלהבות, אינו פי אם בחינה לראות מה יפעל על ידי זה, כדי שאחרי זה יתנו לו עקר העבודות.

כמו שכתבו בספרי קדש משל לתינוק שנותנים לו מרגליות מזיפים לראות אם יוכל לשמרם יתנו לו אחר כך טובים, כך התלהבות יש שבא לבחינה כנ"ל. וכל דבר שהוא בהתגלות לעין הוא שקר, פי רב שמחה, יש שהיא הוללות, ועצבות היא מרה שחורה.

חויץ מלמוד התורה הקדושה שהיא בהתגלות גם כן טוב, ואף שיהיה בו שום דבר שלא לשמה תרי מתוך שלא לשמה בא לשמה. ולכן העקר להתחזק בעבודה באיזה מצב שהוא, ולא לפל בעיפות כנ"ל. וזהו: ולא ראה עמל, תרגום אונקלוס עבדי לאות שקר בישראל, שהוא עיפות בעבודה, רק מתחזקים תמיד בעבודה כנ"ל:

מצינו שנובא פיות לפרות עלות אשר שלחו פלשתים עם ארון הקדש דכתיב וישרנה הפרות (שמואל א' ו יב) שאמרו מזמור שיר חדש (ראה ע"ז כד).

וכן לא מצינו בריאת פה לפר האחד שעלה גורלו לנביאי הבעל בימי אליהו ז"ל ויגעו עצמן ארבע מאות וחמשים נביאי הבעל והאשרה ולא יכלו להזיזו ממקומו, עד שבא אליו אליהו ז"ל, ופתח פיו וטען אני וחברי יצאנו מאם אחת ורעינו במרעה אחד, הוא וזה שיהיה קרבן להקדוש ברוך הוא ואני אהיה חס ושלום להכעיס את בוראי יתברך שמו, ואמר לו אליהו ז"ל כשם שיתקדש שם שמים על ידי הפך שעמי כן יתקדש שם שמים על ידי, אמר הפך שלא ילך עד שימסר אותו אליהו ז"ל (ראה תחומא מסעי ח).

משמע שברואים אלו שזכו לקדש שם שמים או הפרות לשמש ארון הקדש, השיגו מעלה רבה כמו מדרגת אדם שנובא רק לשרת לפניו יתברך שמו דכתיב עם זו צרתי וגו' (ישעיה מג כא), רק האתון מפני שבישה את בלעם נביא שבאמות, הצרכה בריאת כח כזה לדבר דברי צער, אשר אין נחת רוח בשמים מזה, ורק מפני שיהיה לפניו דרך פן ישוב נבא זאת.

מזה למוד גדול לכל חוטא שלא יתיאש חס ושלום, שאנו מברכין בכל תפלה הרוצה בתשובה, עבור ערל אחד שיהיה לו התעוררות תשובה ברא פתיחת פה האתון שיוכיחו, אף שלא פעל לגמרי, מסתם פעל באותו שעה שנמס לבו.

ואיתא בספרי האר"י ז"ל שנתגלגל בחמורו דרבי פנחס בן יאיר וזכה להתקן, אולי נצמח על ידי בושח והכנעה שהיה לו מתוכחת האתון, מכל שכן איש ישראל שנוצמח

פֿרֶשֶׁת בַּלָּק

(פרק כט) 'וַיֵּרָא בַּלָּק' פֿי רָאָה עֲרַלְתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִחֲפִים בְּעֶפֶר, הֵינּוּ שֶׁהִסִּירוּ אֶת עֲרַלְת לְבָבָם וַיּוֹדְעִים שֶׁהֵם מִחֲפִים בְּעֶפֶר, בַּחֲיִינֵת 'אַנְכִי עֶפֶר וְאַפֶּר' (בראשית יח כז).

וְזָהוּ 'פֿי רב הוא', כִּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֶּהר הַקָּדוֹשׁ (ח"ג קסח). מֵאֵן דָּאִיהוּ זְעִיר אִיהוּ רַב, וְכַמְבָּאָר בַּמִּדְרָשׁ (שמו"ר יז ב) אֲזוּב דוּמָה לְבָנֵי אָדָם שְׂאִינּוּ כְלוּם וְכַחוּ גְדוּל לְפָנֵי אֱלֹקִים, פֿי בְּזָהוּ הֵמָּה מִסְתַּפְּלִים כְּלִפְנֵי מַעֲלָה וּמִתְגַּבְּרִין וּמִנְצָחִין, וְעַל דִּי זֶה וַיֵּגֶר מוֹאָב, פֿי רָאָה שֶׁהָיוּ מִתְגַּבְּרִין וּמִנְצָחִין עַל שְׁנֵי מַלְכִים שֶׁהָיוּ בְּטוּחִים עֲלֵיהֶם, וְלִפְיֶכֶף וַיֵּגֶר מוֹאָב.

הַיּוֹצֵא לָנוּ מִזֶּה שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהֶאֱמִין וְלִידַע פֿי הַכֹּל הוּא בְּיַדוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהוּא פּוֹחֵם בְּיַד הַיּוֹצֵר וּמַבְלַעְדֵי עֲזָרְתוֹ וַיִּשְׁוּעָתוֹ אֵין עֲזָרָה וַיִּשְׁוּעָה, וְאֵין יוֹכֵל לְזַכּוֹת לַיִּשׁוּעָת ה' כָּכֵל עֲנָנִים וְגַם יוֹכֵל לְגַרֵם לְהַחִישׁ וְלִמְהֵר יִשׁוּעָת יִשְׂרָאֵל:

אָרְצֵי בְנֵי עַמּוֹ (של בלק, מִשֵּׁם הֵיךְ וְזֶה הֵיךְ מִתְנַבֵּא וְאוֹמֵר לֹא עֲתִיד אֲתָה לְמַלְךְ וְאֵם תֵּאֱמַר מִפְּנֵי מַה הִשְׁרַח הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁכִינְתּוֹ עַל גּוֹי רָשָׁע כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה פֶתַח חַן פֿה לְאֲמוֹת לִזְמַן אֱלוֹהֵי לָנוּ נְכִיאיִם חוֹרְגוּ לְמוֹטֵב הַעֲמִיד לְהֵם נְכִיאיִם וְהֵם פְּרָצוּ גֵדֵר הָעוֹלָם שֶׁכָּתַחֲלָה הָיוּ גִדּוּרִים כְּעִרְוִית וְזֶה טַעַם לְהֵם עֲצָה לְחַקֵּיר עֲצָמוֹ לְזִנוּת, רש"י) (כב ה)

זְכוּן דְּבָרִים

רַבִּי יִצְחָק מְנוּאֲרָקָא זִיע"א

בְּאוֹר נִפְלֵא עַל טַעֲמֵת הָאֲמוֹת וְהַעֲמִדַת בְּלַעַם לְבִיאיִם כְּנִגְדֵי הַעֲמִדַת מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל

שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם הַרֵב הַקָּדוֹשׁ כְּבוֹד קִדְשֵׁת אֵיתָן הַרְבִּי מִזְנוּן רַבִּי יִצְחָק מְנוּאֲרָקָא

וַיֵּגֶר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעַם מֵאֵד כִּי רַב הוּא וַיִּקְּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֵּאֱמַר מוֹאָב אֵל זְקֵנֵי מִדִּין עֲתָה יִלְחַכּוּ הַקְּהָל וְגו' (ומה ראה מואב לטל עצה ממדון, כִּינּוּ שֶׁרָאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל נוֹצָחִים שֶׁלֹּא כִּמְנַהֵג הָעוֹלָם, אֲמָרוּ מִנְהַיָּגִים שֶׁל אֱלוֹהִים כִּמְדִין תִּגְדַּל נִשְׂאָל מִהֵם מַה מִּדְּתוֹ אֲמָרוּ לוֹ אֵין כַּחוּ אֱלֹא כִּפְּיוֹ אֲמָרוּ אִף אֲנִי נִבֵּא עֲלֵיהֶם בְּאֵדָם שֶׁכַּחוּ כִּפְּיוֹ, רש"י) (כב ג-ד)

תַּפְאֶרֶת שְׁמוּאֵל

רַבִּי שְׁמוּאֵל צְבִי מֵאֲלֶכְסַנְדֵּר זִיע"א

מוראם של מואב היה מחמת ראותם מדת הכנעתם ואמונתם השלמה של עם ישראל

וְזֶה שֶׁכָּתַב רש"י וְ"ל מַה רָאָה מוֹאָב לְטַל עֲצָה מִמְדוֹן, כִּינּוּ שֶׁרָאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל נוֹצָחִים שֶׁלֹּא כִּמְנַהֵג הָעוֹלָם, הֵינּוּ שֶׁרָאוּ וְשָׁמְעוּ שִׁיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים פֿי נִצְחוּנָם אֵינָם מִמְנַהֵג הָעוֹלָם – רָצָה לוֹמַר מִצַּד הַטְּבַע וּפְעֻלַת כַּחַם – רַק הִיא כַח וְעֵזֶר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהֵם בַּחֲיִינֵת מִסְתַּפְּלִין כְּלִפְנֵי מַעֲלָה (ר"ה פ"ג מ"ח).

וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב רש"י וְ"ל עַל הַכְּתוּב 'אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם' (כב כב) אֲתָה אֲמַרְתָּ הִנֵּה עִם יִצְאָ מִמִּצְרַיִם לֹא יִצְאָ מִעֲצָמוֹ אֲלֵא הָאֱלֹקִים הוֹצִיאֵם, רָצָה לוֹמַר הֵמָּה אוֹמְרִים כִּן פֿי אֱלֹקִים הוֹצִיאֵם וְלֹא יִדְיָהֶם פְּעַל כָּל זֹאת וְלֹא עֲשִׂינוּ שׁוּם פְּעֻלַת אֲנוּשֵׁי לְזָה, רַק אֱלֹקִים הוֹצִיאֵם. **כִּי** הָיוּ מֵאֲמִינִים בַּה' וּבִישׁוּעָתוֹ וְהָיוּ מִצְּפִים לַיִּשׁוּעָתוֹ, שִׁירַחֵם עֲלֵיהֶם, וְהוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם שְׁמַתְקוּ הַדִּינִים, וּבְעֵבוֹר זֶה וַיֵּגֶר מוֹאָב, פֿי יָדַע כִּמָּה גְדוּל כַח אֲמוּנָה וְהַכְּנָעָה לְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹב לְהִיּוֹת מִתְגַּבְּרִין וּמִנְצָחִין.

וְזֶה הוּא פְּרוּשׁ וַיֵּגֶר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעַם כִּי רַב הוּא, רָצָה לוֹמַר פֿי רָאָה כַח הַכְּנָעָתָם וְשִׁבְרוּת לְבָם שִׁיּוֹדְעִים פֿי הַכֹּל הוּא כַח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְעֲזָרְתוֹ, וְכַמְבָּאָר בַּפְּרָקֵי דְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר

ועתה יהיה מתרצת הקושיא הנ"ל. כי זאת שהאמות לא היו מאמינים להאזנות והמופתים שעשה משה רבנו עליו השלום, הוא מחמת שאומרים שהכל על פי מקרה חס ושלום ועל פי הטבע, ולא מחמת שהוא איש אלהים.

ולכן העמיד להם הקדוש ברוך הוא בלעם הרשע והוא יעשה הכל שלא על פי דרוך הטבע פדוע, ובכל זאת היו מאמינים בה האמות, ומעפה לא יהיה להם פתחון פה, כי הקדוש ברוך הוא יאמר להם, מפני מה האמתם בבלעם הרשע ולא האמתם במשה רבנו עליו השלום, כי בלעם הרשע עשה גם כן שלא על פי דרוך הטבע ואף על פי כן האמתם בו, טוב היה לכם להאמין במשה רבנו עליו השלום:

הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה (כג ד)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א
כחו של בלעם אשר בפיו אינו מגיע לכת
הנשנב שיש לישראל בפייהם

הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה. בא לומר ולהודיע לבלק גדלתם מה הם עושים בכת פיהם, ובא להודיעו מה בין כת בלעם שפחו בפיו לכת ישראל שכתם בפייהם, כי יש הפרש והבדל ביניהם כרחוק מזרח ממערב ולא קרב זה אל זה כלל.

כי בלעם אף על גב שפחו בפיו, זה תלוי בלחש מכשפות, שהוא לוחש לצד סטרא אחרא בלחש מכשפות כמעשה שדים, לא כן עם קדוש ונבחר, שכת פיהם הוא על ידי תפלות ובקשות ועסק התורה בלי שום אמצעי

זצלל"ה, הרי הקושיא בעיני עומדת, הם האמות יוכלו להגיד, אם היו נותנים לנו נביא כמו משה רבנו עליו השלום החזיר לנו למוטב, אבל בלעם וכיוצא בו היו רשעים לא פועלים אצלנו כלום רק להפוך.

אך מתרץ הוא וצ"ל, עם משל, אם אדם מעמיד חלב, מה בא למעלה, שמן של חלב, מה שיש בתוכו צף למעלה, אבל אם אדם מעמיד מי חלב (סרווטקט), לא צף למעלה כלום כי אין בתוכו כלום, בשביל זה עם ישראל שהיה בכתם ובתוכם כת גדול וקדוש, יוכלו לתת מתוכם נביא כמו משה רבנו עליו השלום, אבל האמות שאין בתוכם שום קדושה לא היו יכולים לתת מתוכם רק בלעם:

שיח טרפי קדש

רבי טמקה בונם מפרשיסחא זיע"א

באור נוסף בענין הנ"ל

והקשה הרבי רבי בונים מפרשיסחא, אדרבה עתה יהיה להם פתחון פה שיאמרו מפני מה העמיד לישראל נביא אמת הוא משה רבנו עליו השלום והחזירם למוטב.

וספר על זה מעשה, כשבא פעם אחת לעיר ברלין להתרפאות על כאב עינים שהיה לו רחמנא לצלן, ופגע באיש אחד בשוק ושאל אותו על הרופאים, ואמר לו האיש הלז שנמצא פה רופא אחד שייכול לרפאות בשעה קלה ונקרא 'וינגער דאקטער' [רופא פלאי].

נענה אותו הרב הקדוש ז"ל הנ"ל: באמת צריך להיות דרוך איש הישראלי כשהוא חולה רחמנא לצלן, שילף אל צדיק הדור שיבקש עליו רחמים, רק שהעולם נוהג על פי דרוך הטבע, ולילף אצל רופא כזה טוב לי לילף אל המגיד הקדוש ז"ל מקאונין.

פרשת בלק

דכְּשֵׁרוֹאָה מְנַחֵם עַמִּים, כְּגוֹן בְּגָדִים וְשֵׁעוֹת, מְחַשְׁבֵּינָן אוֹתָם וְעוֹשִׁין כֵּן, וּבְנֵה מְאָרִיכִין הַגְּלוּת. וְכֵן פָּרַשׁ זְקֵנֵי זִי"ע וַיִּחַעַרְבוּ בְּגוּיִם' (תהלים קו לה) – לְשׁוֹן עֲרֻבוֹת וּמִתְיֻקוֹת.

ומאבא מארי זצ"ל שמעתי: הן עם לכרד ישכן – אפלו פשהם בכחנית איכה ישבה כרד' (איכה א א), מפל מקום כגויים לא יתחשב, חס ושלום אין דומין להם, והבן:

מי מנה עפר יעקב וגו' (כתרגומו דעדקא דכית יעקב כו' מארבע משרתא מארבע דגלים. דבר אחר, עפר יעקב, אין חשבון כמצות שהם מקומין בעפר, לא תחרש בשוד ובחמור, לא תורע כלאים, אפר פרה ועפר סוטה וכיוצא בהם, רש"י) (כג י)

בפניני אבינו

דבי יעקב אריה מראדומין זיע"א

כאשר הענינו זכה לקים מצוה מתגלגל בעפר מרב מתיקות שזוכה לומר תיבה אחת לפני הכבוד יתברך ותימה גדולה בעיניו כיצד זכה בזכיה עצומה כזו

נראה לומר שהיה מרמז לו בזה ששם בתוך פיו של אותו רשע מי מנה עפר יעקב, כמו שכתוב במדרש (במ"ד כ יח) כִּאֵן שִׁטְעַן בְּלָעַם מִמֵּי נֶאֱדָה לְמִיעֵבֵד מֵאֵמָה אַחַת אוּ מִשְׁבָּעִים אַמּוֹת, וְהִיָּה רוּעָה הַרְשָׁע שִׁישְׁלִיף הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵת יִשְׂרָאֵל וַיִּקַּח אֵת הָאֲמוֹת לְעַבֵּד אוֹתוֹ.

ובאמת כתיב בתורה 'לא מרובכם מפל עם חשק השם יתברך בכם פי אתם המעט מפל העמים' (דברים י ז), ודרשו בגמרא (חולין פט.) 'פי אתם המעט מפל העמים' נתתי גדלה לנבוכדנצר אמר 'אעלה אל פמתי עב' (ישעיה יד יד) אבל נתתי גדלה לאברהם אבינו אמר 'עפר ואפר אנכי' (בראשית יח כז), ומחמת זה חשק השם יתברך בכם.

כָּלֵל, רַק קוֹרְאִים אֶל ה' וְהוּא עוֹנֶה אוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד ז) 'מִי כֹה' אֱלֹהֵינוּ בְּכֹל קְרָאָנוּ אֵלָיו.

והנה, ישראל בכל בקר על ידי תפלת שחרית הם מכריתים פח הסטרא אחרא ודוחים אותה לחוץ, ובכל לילה בעת שכיבה על ידי קריאת שמע שהם קוראים על מטתם הורגים ומפילים כמה אלפים ורבבות של מזיקים, כמו שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צא ז) 'יַפֵּל מִצִּדְּךָ אֵלֶיךָ וַיִּרְבְּהָ מִימִינֶךָ'.

וזהו שאמר הן עם כלכיא יקום בבקר, ועל ידי תפלתו כארי יתנשא. באותה שעה הוא מלך על כל הסטרא אחרא כארי שהוא מלך על כל החיות, ואין הסטרא אחרא יכולה להרים ראש לפניו. זאת ועוד, בעת שכיבתו לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה, שהוא הורג המזיקים לאלפים ורבבות, וכל זה בלי לחש ובלי מכשפות, רק על ידי עסק התורה ותפלות. ומי [ש]כל אשר אלה לו, מי יוכל לעמד כנגדו, אין לנו רק לישוב כרד ולדם אולי נצל מהם:

הן עם לכרד ישכן וכגוים לא יתחשב (כג ט)

דברי שלום

דבי שלום מבראהין זיע"א

'וכגוים לא יתחשב' – לא להחשיב את תהלוכות ולבושי הגוים

שמעתי בשם אבי אדוני זקני מורי ורבי רבנו הגדול [שלמה חיים] אדמו"ר נ"ע, הן עם לכרד ישכן – כמו 'בטח כרד עין יעקב' (דברים לג כח), כְּשֵׁרוֹצִין לְשִׁכְן 'כְּרָד' – בְּבִטָּח וְשִׁלּוּה, הַעֲצָה לְזֶה וּכְגוּיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב – לְשׁוֹן חֲשִׁיבוֹת, שְׁלֹא יִתְחַשֵּׁב מַעֲשֵׂיהֶם, וּכְשֵׁרוֹאָה הַשְּׁעוֹת וְהַבְּגָדִים לֹא יִהְיֶה מוֹצֵא חֵן בְּעֵינָיו וְעוֹשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיהֶם. וְלֹא כְּפָרִיצֵי עֲמָנוּ

גאים, ורצה השם יתברך שירגיש זאת אותו רשע מפסוק זה שנפל לתוך פיו וכנ"ל ודו"ק.

ובזה נוחא שפתיח 'עפר יעקב' וכתב 'ומספר רבע ישראל', וקשה למה לא נקט מקדם גם כן מי מנה עפר 'ישראל', רק הפרוש הוא מחמת שכתבו ספרים דנקרא בשם יעקב לשון עקב כמו שכן על הקרן, פרש הוא אצל עצמו כמו עפר, אם ישראל הם אצל עצמם כעפר נקרא יעקב.

ועל כן פתיח 'מי מנה עפר יעקב' שהם בעיני עצמם בבחינת יעקב כנ"ל, ועל כן היכי יכול לומר ממי נאה למעבד, אמות העולם הם גאים והשם יתברך אוהב רק למי שהוא שפל בעיני עצמו כמו שכתוב 'אני ה' שכן את דבא ושפל רוח' (ישעיה נז טו). וזה כי אתם המעט מפל עמים' שהם ממעטים את עצמם. על כן היה בא לתוף פיו פסוק זה לרמוז לו זאת, או שהיה בלעם בעצמו מכון לזה הפרוש, וזהו שפרש רש"י מצות שעושין בעפר ודו"ק:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
באור הקשר והשיכות בין שתי הבאורים
שהביא רש"י

נתבאר כמה פעמים, שכאשר מצינו ב' פרושים בפסוק אחד, יש להם שיכות זה לזה, וכן בנדון דידן, שב' הפרושים ב'מי מנה עפר יעקב' – פרוש התרגום דעדיקא דבית יעקב, ופרוש הב' (דחמדרש) 'אין חשבון במצות שהן מקימין בעפר' – יש קשר ביניהם.

באור הדברים: כבעל הטורים על הפסוק כתב 'מי מנה עפר יעקב, כמו עפר האילים, על שם 'כי נער ישראל ואהבהו וגו' (הושע א א), וכן תרגם אוינקלוס 'מן יכול לממני

על כן היה נשלח לו מן השמים פסוק זה לתוף פיו של הרשע 'מי מנה עפר יעקב' ופרש רש"י מצות שעושין בעפר, על כל פנים זה גם כן משמעות מצות שעושין בעפר שהם אצלם כמו אברהם אבינו שאמר 'ואנכי עפר ואפר', ועל ידי שאדם הוא אצלו עפר ואפר נעשים הרבה מצות מאד.

דעל ידי שהוא תמיד בבטול בעפר, אם נודמן לו שאריף לברך לפני השם יתברך מתגלגל בעפר מחמת מתיקות שזכה לומר אפלו תיבה אחת לפני השם יתברך שהוא אין סוף, כל שכן שיאמר הרבה תבות, והוא כמשתגע מחמת אהבת השם יתברך, ואין יכול לעמד במקום אחד, והוא תמיד גדולה בעיניו איך זכה לזה.

ואם היו עושין לו למלך איזה כתר אין לו דמיון לזה הזכיה, וגם כל דבר ודבר אשר נותן לו השם יתברך כמו מזונות וכדומה היה בטל מחמת שהוא אצלו עפר, ויהיה זכיה גדולה דהשם יתברך אין סוף יתן השגחה על בזוי כזה, וכל שכן על כל מצוה ומצוה.

והוא כמו שנתן לאחד גדלה גדולה יותר מדאי, הוא כמו מטריף שרוחו קצרה מלקבלה, כך קצרים כל היריעות מלכתב הגדלה הגדולה כנ"ל, על כן על ידי זה שהם אצלם עפר ואפר עושים הרבה מצות והמצות שנעשין הם כתקנן, ועל כן היו מרמזין לבלעם בזה שנשלח לתוף פיו 'מי מנה עפר יעקב' מצות שעושין בעפר, אף על פי דהפרוש הוא ביריעה, התורה מרמזת הרבה פרושים והכל במשמע גם מה שעושין מצות על ידי שמחזיקים את עצמם בעפר.

וזה היו מרמזין לו כנגד מה שאמר ממי נאה למיעבד או מאמה אחת או משבעים אמות, 'מי מנה עפר יעקב', פרוש יעקב יכול למעט עצמן כעפר ועל ידי זה עושה מצות, אבל אמות העולם אין יכולין לעשות זה שהם

ש'מי מנה עפר יעקב – דעדיקא דבית יעקב, שמורה על חביבות ישראל אצל הקדוש ברוך הוא, והיא בחינת נער ישראל ואהבהו – קשור עם העבודה ד'עפר יעקב', העבודה מצד קבלת על שאינה בקשבון, שמצד עבודה זו נקראים ישראל 'דעדיקא', הינו הקטנות והבטול שבכל אחד ואחד מישראל, כגון קטן שאין בו מעלות גלויות ואין עבודתו מצד טעם ודעת.

וכן לאידך, שמצד גדל החביבות דבני ישראל אצל הקדוש ברוך הוא, הרי גם אלה שמצד דרגתם בעבודת ה' הם בבחינת עפר, בשפל המדרגה שאין למטה ממנו, גם הם בכלל 'מי מנה עפר יעקב', והוא אפר הפרה שפטהר גם מי שנטמא בטמאת מת, אבי אבות השמאה, והינו שנפסק לגמרי חיותו דקדושה, ועד ש'נחפרכמו פניו של משה' במה תהיה טהרתו – הנה מצד זה שבעצם ובפנימיות הוא בחינת נער ישראל, ישנה טהרה ומזמנת בשבילו.

וגם למי שבחיזויות ובגלוי הוא במצב של 'יתמעל מעל באישה' – בעלה זה הקדוש ברוך הוא (ראה במדבר סוף פרשה ט) – גותן הקדוש ברוך הוא עפר סוטה, ש'ישראל יטהרו להקדוש ברוך הוא (בעלה), ועד ש'וינקתה ונרעה זרע', זריעה של תורה ומצוות, באפן גלוי ובחיי יום יום (חלק לח עמ' 77):

מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל (כג' ע')

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

ב' פרושים במלה 'רבע' | ארבע בחינות בעם ישראל

'רבע' יש בו ב' פרושים, פרוש אחד חלק רביעית, והב' מלשון ארבעה. פי הנה

דעדיקא דבית יעקב'. והינו דלפרוש התרגום 'דעדיקא דבית יעקב' מרמו על אהבת הקדוש ברוך הוא לבני ישראל מפני כי נער ישראל ואהבהו, ורוע הבאור בכתוב זה, דאהבת הקדוש ברוך הוא לבני ישראל היא מצד היותם נער'.

דאהבת האב לבנו הגדול אפשר שלא יהיה נפר וגלוי שסבת האהבה היא רק להיותו בנו, ואפשר שהאהבה היא מפני גדל חקמת הדין ומדותיו הטובות וכיוצא בזה, או להיותו בן המקום מצות אביו בגדלות (בכל הכחות של הדין וכדו'), מה שאין פן אהבת האב לבן קטן שאין לו שלמות השכל והמדות, נפר בה בגלוי שהיא מצד היותו בנו ועד – לעצם אחד עמו.

ונמצא דאהבת האב לבן גדול (וכן אהבת בן גדול לאביו) היא (בגלוי) אהבה שמתלבשת בטעם, ואלו אהבת האב לבן קטן (וכן אהבת בן קטן לאביו) אינה מצד הטעם אלא מצד השיכות בתולדה, ועד שבפשטות האב (והאם) מוליד (מביא) הבנים והבנות בעולם. **וזהו** כי נער ישראל ואהבהו, ד'ישנה אהבת הקדוש ברוך הוא לישראל כאשר הם במצב נעלה של עבודת ה' ונראה בגלוי מעלתם, שאהבה זו היא מצד הטעם, כמו אהבת האב לבנו הגדול; והאהבה העצמית של הקדוש ברוך הוא לבני ישראל היא מצד נשמתם שהיא חלק אלקה ממעל ממש', כמו חלק מן העצם (דרגמת אהבת האב לבנו הקטן).

ואהבה זו אינה תלויה בעבודת ישראל [וכדאיתא במדרש אגדת בראשית פ"ה א (וראה גם במדבר פ"ב טז): כשם שבנו של אדם כשהוא תינוק קטן אם יקטא אין אביו מסלק עליו מפני שהוא קטן... כך ישראל אפלו חוטאין בשגגה מעלה עליהן שהן בתינוק קטן]. **וזהו** הקשר בין ב' הפרושים ברש"י: זה

מלמעלה ברחוק מקום לך נעשו י"ב בקר, בחינת פרוז והתחלקות במספר י"ב.

והוא כי התהוות מאין ליש במדת מלכותו יתברך 'המתנשא מימות עולם' (תפילת יוצר) ו'מלכותך מלכות כל עלמים וגו'' (תהלים קמה ג). ולפי שהוא רם ומתנשא מהם נעשו בחינת עם, מלשון עוממות, דברים זרים ונפרדים, כי אין מלך בלא עם, והתהוותם בבחינת עם הוא מבחינת התנשאות המלך עצמו, ממילא יורדים להיות בבחינת עם. וכמשל המלך היושב על כסאו שמחמת זה זעים ונרתעים הכל מלפניו ונעשים שפלים לפניו.

ולכן מבחינת מלכותו יתברך שהוא בחינת אין סוף ותכלית, נעשו ונתהוו עולמות בעלי גבול בכריאה יצירה עשיה גם כן בבחינת אין סוף ותכלית, כמו שנגמר 'היש מספר לגדודיו' (איוב כה ג). אלא מפני שהם חיים וקיימים מבחינת התנשאות מלכותו יתברך המתנשא מימות עולם, לכן יורדים בבחינת פרוז והתחלקות לכמה מינים ממינים שונים.

אך אף הם מקבלים חיותם ממדת מלכותו יתברך והוא מתנשא מהם, הנה באמת על זה כתיב 'כי שמש ומגן ה' אלקים' (תהלים פד יב), והוא כח אלקי שהוא כל כולו והן הן גבורותיו כו', וכמו שאיתא בספר של בינונים חלק ב'. אף דרך כלל ההתנשאות הוא בחינת הסתלקות שלא ירד החיות אליהם כל כך, והוא כמשל המים ששואבין אליהם הלחלוחית ונעשה על שפתו חול בחינת פרוז כנ"ל.

והנה בחינת מספר הזה אינו מספר ממש, כדכתיב 'היש מספר וגו'', אלא שהוא נקרא בגדר מספר מפני שהוא מפור ומפורד לחלקים ויכול לחול עליו שם מספר, אבל אינו מספר ממש, כי לא יספר מרב כמשל

בבחינת ישראל יש ד' בחינות. והענין דכתיב 'ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו' (ישעיה מג ז), והם בחינת מחשבה דבור ומעשה.

'בראתיו' הוא בחינת מחשבה שהוא יש מאין, 'יצרתיו' הוא בחינת הדבור שהוא בחינת צורה שמצייר האותיות שבמחשבה, אף עשיתיו, בחינת המעשה כתיב בלשון 'אף' לפי שהמעשה דבר נפרד בפני עצמו שאינו כדרך הדבור נגד המחשבה שמצייר האותיות המחשבה ממש, כי מה שחושב הוא מדבר, מה שאין כן ענין עשיה גשמיות הוא ענין בפני עצמו.

והנה יש עוד בחינה רביעית שלמעלה מהשלשה בחינות הנ"ל מחשבה דבור ומעשה, ונקמו במלת 'אף', כי 'אף' הוא לשון רבוי לרבות עוד דבר שאינו מפרש כאן, והוא הדבר שלמעלה מהשלשה בחינות הללו וגבוה ונעלה מהם.

הנה כתיב 'והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר' (הושע ב א), ובגמרא (יומא כב.) רמי אהרדי כתיב 'והיה מספר וכתוב אשר לא ימד ולא יספר', ומשגי כאן כשעושין רצונו של מקום כו'. וילבאר הענין צריך להבין מהו 'כחול הים'.

כי הנה סביב הימים והנהרות הקרקע הוא חול שהוא רבש ומפורד לחלקים, מה שאין כן שאר עפר הארץ הם רגבי אדמה לחים ומדבקים קצת. והינו לפי שהמים אשר בימים ונהרות הם שואבים הלחלוחית מכל הקרקע שסביבם, לך נשארו ביבשות ופרוד.

והנמשל הוא בכללות חיות העולמות בדבר ה' ורוח פיו המהנה כל הנבראים מאין ליש. הנה כתיב 'ועש את הים כו' עמד על שני עשר בקר כו' והים עליהם מלמעלה' (מלכים א' ז כה), פרוש לפי שבחינת הים עומד

פרשת בלק

לפי שהוא המַשַׁכֵּת רַצוֹן הַעֲלִיּוֹן 'אֶת רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל' פּנ"ל בַּחֲנִינֵת 'עֲשִׂיתִיו' פּנ"ל:

ויאמר אליו בלק לך נא אתי אל מקום אחר אשר תראנו משם אפס קצהו תראה וכלו לא תראה וקבנו לי משם, ויקחהו שדה צפים אל

ראש הפסקה (כג יג-יד)

אמרי נעים

רבי מאיר מדון יקוב זיע"א

העוסקים בפרנסתם כרי להחזיק בניהם לתלמוד תורה הקדוש ברוך הוא מסתכל ברצון לכם הטוב ובתכלית כוננתם

הנה מקדם רצה בלק שיקלל אפלו את הצדיקים שביני ישראל, וענה אותו בלעם 'כי מראש צרים אראנו הן עם לבדד ישכן' (פסוק ט), הינו שיש להם התבודדות ודבקות תמיד בה' ואי אפשר לעשות להם דבר.

על פן השכיל בלק בדעתו שיקלל את פשוטי העם העוסקים בסחורה וטורדים בפרנסה, וממילא כאשר ימנע מהם הפרנסה אז ממילא אם אין קמח אין תורה (אבות פ"ג מ"ו) ויתבטלו גם הצדיקים מעבודתם לאשר אין להם מי שייסמכו.

וזהו שאמר אקח אל מקו"ם אחר נקרא עשירות על דרך אמנם ו"ל (ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ה) תורה עניה במקום זה ועשירה במקום אחר, גם מקו"ם אחר עולה פרנסה.

וזהו שאמר אפס קצהו תראה וכלו לא תראה, הינו כי באמת גם מטרדות הפרנסה בא נחת רוח לפניו יתברך, יען כי בעשירות שלהם מתזקין בגיהם לתלמוד תורה והמה תומכי אורייתא ובה העשירות לתכלית הטוב, על פן אמר לו שלא יסתכל רק אפס קצהו, הינו

חול היס אשר לא יספר מרב, רק הוא בגדר ובחנינת מספר מפני שמפרד לחלקים, וכיון שכל חלק נפרד ונבדל לעצמו יחול עליו שם מספר.

והנה כתיב ויהי מספר בני ישראל, שבני ישראל הם העושים בחנינת מספר, שהם הם הממשיכין בחנינת מלכותו יתברך להיות מלכותו מלכות כל עולמים. והינו על ידי מצות מעשיות שנקראים מצות הלך. ולכן אומרים לפני כל מצוה 'ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם', שהוא המשכת אור אין סוף ברוך הוא להיות מלך העולם פנ"ל. כמו שכתבתי במקום אחר. ולפי שהיא המשכת אור אין סוף ברוך הוא ממש, לכן אינו רק בגדר מספר ואינו מספר ממש.

וזהו אשר לא ימד ולא יספר' כשעושיני רצונו של מקום פנ"ל. דהינו כשממשיכין רצון העליון במעשה המצות שהוא אור אין סוף ברוך הוא, והינו על ידי שמחה של מצוה מנקדת פנימית הלב. וכדכתיב 'פקודי ה' ישרים משמחי לב' (תהלים יט ט), וכתיב 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וטוב לבב מרב כל' (דברים כח מז), פרוש 'מרב כל' הינו בלי גבול למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית בבחנינת אין סוף פנ"ל.

וזהו את רבע ישראל, חלק הד' בחנינת אף עשיתיו, שם הוא גלוי רצון העליון דייקא פנ"ל. וגם רבע' מלשון ארבעה, כי בנה נכלל כל ד' בחינות מחשבה דבור ומעשה ורצון.

ובזה יוכן דכתיב 'מי מנה עפר יעקב ומספר וגו'', דמה שכתב 'ומספר' קאי על 'מי מנה', כלומר שאין מספר, ואף על פי כן 'ומספר' כתיב דמשמע שיש מספר, אלא הענין פנ"ל שהוא בגדר מספר ואינו מספר ממש

אף אלהים פי הולך הוא, דמלתא דתמיהא היא זו, דבלילה אמר לו 'קום לך אתם', ובבקר ויחר אף אלהים'.

אלא הפונה דכיון שאמר לו מביאה ראשונה 'פי ברוך הוא', נמצא ה' ברכם בפרוש, וכיון דה' ברוך אותם מה תועיל לקללת המקלל, ובלעם לא הרגיש בזה. ובפעם שניה אמר לו 'אם לקרא לך באוי, וכוננתו יתברך פשוטה, שאמר לו לא יש לך פי אם קריאה בעלמא דוקא, ודוק מנה דלענן הקללה כבר אמרתי לך 'לא תאר את העם פי ברוך הוא'.

בלעם הרשע לא שמע לדבר ה'

והרשע בלעם לא שת לבו גם לזאת למידק האי לשנא דאמר לו 'אם לקרא לך', רק הוא בבקר גם והלך עמהם, ודעת הרשע הליכתו פי אם לקלל, ומשום הכי ויחר אף אלהים פי הולך הוא, ודהינו לקלל, ועל זה דנק והוסיף מלת 'הוא'. ואמר ה', זה שוטה וטפוש, הרי אמרתי לו בתחלה 'לא תאר את העם פי ברוך הוא', וגם בפעם שניה אמרתי לו 'אם לקרא לך', והדייק פשוט ונראה, דדוקא קריאה בעלמא עליה נתתי לך רשות להלך, אבל לענן קללה כבר התריתי בך 'לא תאר את העם פי ברוך הוא', והרשע לא נתן לבו לדבר ה' לא בפעם ראשונה ולא בפעם שניה, ומשום הכי חרה אף ה' עליו.

כשבא אצל בלק הרגיש בשטותו

ועכשיו כשבא אצל בלק אז הרגיש בדברי ה' שאמר לו בתחלה, שאמר היכי דמי שה' אמר לי מתחלה 'לא תאר את העם פי ברוך הוא' ולא הרגשתי בזה, זה שטות ביד. וזה שאמר עכשיו הנה ברוך לקחתי, דהינו עכשיו כשבאתי אמר לי ה' לברך, והאמת כבר מתחלה ברכם ה', שאמר לי 'לא תאר את העם פי ברוך הוא', ומי יוכל להשיב ברכתו שלא מתקנים.

התחלת המשא ומתן, וכלו לא תראה' שלא יסתכל אל התכלית המגיע לבסוף.

וזהו ויקחהו שדה צפ"ם רומז על מנצפ"ף צופים אמרום, כי 'ובשמאלה עשר וכבוד' (משלי ג טו) שהוא צד הדין אותיות מנצפ"ף, ועל פן מנצפ"ף עם קמ"ח עולה חת"ך שם הפרנסה מספר ב"ן צפ"ו ר.

ועל זה השיב לו בלעם 'לא הביט און בעקב ולא ראה עמל בישראל' (פסוק כא), הינו מה שהוא עמל על הפרנסה על דרך הכתוב 'כל עמל אדם לפיהו' (קהלת ו ז), זאת לא ראה בפניו, רק ויתרועת מלך בוי, הינו שהקדוש ברוך הוא מסתכל ברעותא דליבא ורואה אשר תכלית פונתם בעמלם הוא למענו יתברך להחזיק לומדי תורה, על פן אין בכח לקללם קלל:

הנה ברוך לקחתי וברך ולא אשיבנה (כג ט)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

שטותו של בלעם

לא אשיבנה גימטריא ונאני הוא שוטה, והפונה, הוא שוטה בדרך זה, ולא הרגיש בשטותו עד עכשיו, שהרי מביאה ראשונה שבאו אליו שרי בלק אמר לו אלהים (לעיל כב יב) 'לא תאר את העם פי ברוך הוא', הרי שברכם ה' בפרוש מפיו, ומה נשאר לבלעם ולבלק מה לעשות.

ה' לא נתן רשות לבלעם לילך רק לקריאה בעלמא

ואפשר דמטעם זה בפעם שניה כשבאו לו עוד שרי בלק, אמר לו ה' (שם פסוק ט) 'אם לקרא לך באוי האנשים קום לך אתם', ובבקר כשהלך אתם כתיב (שם פסוק כב) ויחר

מְבַרְרִים הַנִּיצוּצוֹת, וְכַשֵּׁי־שֶׁלְמוֹ לְהַתְּבַרֵּר יְבוֹא מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ, וּמְלֻכוֹתֵם תִּשְׂאָר קִימַת לְעַד וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים. וְהִנֵּה עֶקֶר הַנִּיצוּצוֹת הֵם מִשְׁבָּעַה מְלָכִים שְׁמָתוֹ, וְהַנִּיצוּצוֹת הֵם אַחֲזוּזוֹת בַּתּוֹךְ הַקְּלָפוֹת, וְעַל יְדֵי תְּפִלוֹת וְתוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים מִתְּבַרְרִים מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ.

וְזֶהוּ שְׂאֵמֶר יוֹל מִים מִדְּלִיּוֹ זוֹרְעוֹ כַּמִּים רַבִּים, הַפְּנוּנָה, אֶף כְּשׁוֹרְעוֹ שֶׁל הַעֵם הַזֶּה וְיִהְיֶה גוֹלָה כַּמִּים רַבִּים, שֶׁהֵם אֲמוֹת הָעוֹלָם וְהַסְטֵרָא אַחֲרָא הַנִּקְרָאִים 'מִים רַבִּים' (שי"ח ט ח ז), אַל תִּחְשַׁב שְׁבֹאֲתוֹ זְמַן תְּחוּל קָלְלָה עֲלֵיהֶם וְיֵאבְדוּ חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁהָרִי גַם בְּאוֹתוֹ זְמַן יוֹל מִים מִדְּלִיּוֹ, שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁהֵם עֲנִיִּים וּמִשְׁפָּלִים בֵּין הָאֲמוֹת בְּגִלוֹת אֶפְלוֹ הֵכִי יוֹל מִים מִדְּלִיּוֹ, דִּהְיִינוּ אֶפְלוֹ הַעֲנִיִּים שֶׁבְּגִלוֹת, מִכָּל מְקוֹם יוֹל מִים מֵהֶם, דִּהְיִינוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמַּעֲשִׂים טוֹבִים הַנִּמְשָׁלוֹ לְמִים.

וְעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁכָה לָהֶם תּוֹעֵלַת גְּדוּלָה, שְׁעַל יְדֵי זֶה יוֹרֵם מֵאֲנֵן מְלֻכוֹ, הֵם הַנִּיצוּצוֹת שֶׁל הַמְּלָכִים שְׁמָתוֹ, יִתְרוֹמְמוּ וְיַעֲלוּ מִתּוֹךְ הַקְּלָפוֹת וְיִחְזְרוּ לְמְקוֹמָם מְקוֹם הַקִּדְּשׁ, וּבְזֶה וְתִנְשֵׂא מְלֻכְתּוֹ, יוֹרֵם קֶרֶן מְלָכוֹת שְׁמִים וְיִבֹא מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ. וְהִנֵּה אֲנִי גִימְטֵרְיָא שְׁבָעָה, לְרַמֵּז עַל נִיצוּצוֹת שְׁבָעָה מְלָכִים שֶׁהֵם טְמוּעִים בְּקְלָפוֹת הַנִּקְרָאִים אֲנִי:

אל מוציאו ממצרים כתועפת ראם לו יאכל גוים צריו ועצמתיהם יגדום וחציו ימחץ. כרע שכב כארי וכלביא מי יקמנו מברכיד ברוך ואררדי ארור (כד ח-ט)

פְּתוּחֵי חוֹתָם

רַבִּי יַעֲקֹב אַבִּיחֲצִירָא זִיע"א

יְרִידַת יִשְׂרָאֵל הִיא לְהַעֲלוֹת הַנִּיצוּצוֹת וְלִכְּוֹן אִי אֶפְשֵׁר לְקַלְלֵם

הוֹסִיף לוֹמֵר לוֹ, אַל תִּתְמַמָּה עַל דְּבַר זֶה וְתִחְשַׁב שֶׁלֹּא יִהְיֶה, כִּי כִּף הִזְיָה כְּבָר

וְזֶהוּ כְּרֹךְ, דִּהְיִינוּ כְּבָר בְּרַכְּם ה' כְּשֶׁאָמַר לִי 'כִּי כְּרוּךְ הוּא', וְאֲנִי לֹא אֲשִׁיבְנָה, לֹא אוּכַל לְהָשִׁיב בְּרַכְּתוֹ, וְאֲנִי הֵייתִי שׁוֹטֵה בְּדָבָר זֶה, כִּי מֵאַחַר שֶׁבְּרַכְּם ה' שְׂאֵמֶר לִי 'כִּי כְּרוּךְ הוּא' מֵה גִשְׂאֵר לִי עוֹד לַעֲשׂוֹת כָּלֵל, וְשִׁטוּתִי גָרְמָה לִי דְבַר זֶה, וּלְפִיקֶךָ כֹּא בַחֲשׁוֹבוֹן לֹא אֲשִׁיבְנָה וְאֲנִי הוּא שׁוֹטֵה:

וירא את ישראל שכן לשבטיו (ראה שאין פתחיהם מכניין זה כנגד זה, רש"י) (כד ב)

יִטַּב פָּנִים

רַבִּי מְדִינָאֵל יְהוּדָה מְסִינְעֵט זִיע"א

לְכָל אָדָם פֶּתַח שׁוֹנֵה לְעִבּוּדַת ה'

שְׁמַעֲתִי בְּשֵׁם מִתְּהִי הַרְבַּ הַקְּדוֹשׁ מוֹרְנוֹ הַרְבַּ אֲשֶׁר יִשְׁעָה זֶלֶה"ה מְרַאפְּשִׁין שְׁפָרֵשׁ עַל פִּי זֶה הָא דְכַתִּיב וְיִרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שְׁכֵן לִשְׁבֻטָיו, פֶּרֶשׁ רִש"י רָאָה שְׂאִין פִּתְחֵיהֶן מְכַנְיִין זֶה כְּנֶגֶד זֶה, כְּלוּמַר כִּי פִתְחוּ זֶה שְׁפֹתֵהּ לַעֲצָמוֹ פֶּתַח לְפָנָיו בּוֹ לְעִבּוּדַת ה' אֵינוֹ כְּשֶׁל זֶה, עַד כָּאֵן דְּבָרָיו (לֵיל א' דְּסוּכּוֹת):

יזל מים מדליו וזרעו במים רבים וירם מאנג מלכו ותנשא מלכותו (כד ז)

פְּתוּחֵי חוֹתָם

רַבִּי יַעֲקֹב אַבִּיחֲצִירָא זִיע"א

גַּם כִּשְׂיִשְׂרָאֵל כְּגִלוֹת מַעֲלִים אֶת נִיצוּצוֹת הַקִּדְּשָׁה

יזל מים מדליו וזרעו במים רבים. בָּא לְהוֹסִיף וְלַהּוֹצִיא מִלֵּב בְּלֶק שְׁלֹא יוּכַל לְקַלְלֵם גַּם לְעִתִּיד כְּשִׁיחִיו בְּגִלוֹת עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם וְיִהְיוּ עֲנִיִּים מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמְּצוּוֹת, וּבְרַר לוֹ עֲכָשׁוּ שְׁגַם בְּאוֹתוֹ זְמַן לֹא תִשְׁלַט שׁוּם קָלְלָה בְּהֶם, שְׁהָרִי גַם כְּשִׁיחִיו יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת לֹא יִתְבַטְּלוּ מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמְּצוּוֹת, וּבְכָל יְמֵי גְלוֹתֵם הֵם

וזהו שפּרשו צדיקים הפסוק 'איה הקדשה הוא בעינים על הדרך' (בראשית לח כא). 'איה הקדשה', כשרוצה אדם לחפש ולהגיע אל הקדשה, צריך לידע שהוא 'בעינים', שהכל תלוי בשמירת עיניו כדבצי, אף הספנה הגדולה היא, 'על' אם 'הדרך', בעת שהולך בדרך ברחובה של עיר צריך הרבה סייצתא דשמאי שיוכל לשמר עיניו מלהסתכל מדברים המביאים לידי הרהור חטא ועון.

ובזה יש לפרש נאם שמע אמרי א-ל אשר מחזה שד-י יחזה נפל וגלוי עינים, דפעמים שאדם זוכה להגיע לבחינה של 'שמע אמרי א-ל ומחזה שד-י יחזה', אף 'נפל', והסבה הוא, משום 'וגלוי עינים', דאינו שומר על עיניו כדבצי ומשאירם גלוי לראות כל דבר:

וירא פינחס בן אלעזר (מה דאה, אמר רב ראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו, אחי אבי אבא, לא כך למדתי בדרתך מחר סיני הבועל את כותית קנאין פוגעין בו, אמר לו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרונוקא, סנהדרין פב.) (כה ז)

לקוטי אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

פרוש נאה כיצד יתכן שנעלמה ההלכה מעיני כלם ורק פנחס זכרה

שמעתי מפבוד קדשת אבי אדוני מורי ורבי וצללה"ה בשם הרב הקדוש הרב פנחס מקאריץ זצוק"ל לפרש מאמר חז"ל בסנהדרין שאמר לו משה קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרונוקא, ורקדק מהו הלשון 'קריינא דאיגרתא'.

אך הענין, דנתעלמה מהם ההלכה דהבועל ארמית קנאין פוגעין בו, ולכאורה איך יתכן שישכחו כלם את ההלכה הזאת, על פן

במצרים, שהיו מטמעים שם הניצוצות, ולא יצאו משם ישראל עד שהעלו כל הניצוצות, כמו שנגמר (שמות יב לו) 'וּנְצַלוּ אֶת מִצְרַיִם'.

וזהו שאמר אל מוציא ממזרים כתועפת ראם לו, דהינו, בשעה שהוציאם ממזרים כל הניצוצות שהיו שם עשה להם כעוף יעופף והפריחם והרימם מתוך הקלפות והביאם אצלו. אם כן, גם אתה אל תתמה אם תראה אותם נופלים ושוכבים בגלות, שהרי כריעת העם הנה ושכיבתו הוא כארי וכלביא שהם פורעים ושוכבים על הסרף, כך העם הנה ושכיבתו בגלות היה לטרף טרף ולהעלות הניצוצות. וכיון שפן הוא העם הנה, מי יוכל לעמד כנגדו, ואני אין לי רק לומר לו בפה מלא, אתה העם הנה, מברכיך ברוך וארדיך ארור, כי כן ברכו אדון הכל, ואמר לי גם אני (לעיל כב יב) 'לא תאר את העם כי ברוך הוא':

נאם שמע אמרי אל אשר מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים (כד טז)

שיח יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מספינקא זיע"א

מעלת שמירת העינים | הנהגת בעל האמרי יוסף זיע"א

זקני הקדוש בעל התקל יצחק זי"ע מביא שאביו בעל האמרי יוסף זי"ע בתקופה הראשונה בספינקא פשהיה צריך ללכת מביתו עד למקוה, היה הולך בעין אחת פתוחה ובעין אחת סגורה, עד שראה שאצל בלעם מוכא שהיה הולך עם עין אחת סגורה שנגמר 'נאם הנבר שתם העין' (פסוק א) וברשי"י ועל שאמר 'שתם העין' ולא אמר שתם העינים למדנו שסומא באחת מעינו היה, החל מאז היה הולך האמרי יוסף ברחוב עם שתי עינים סגורות ולקח לעצמו משמש שילף עמו.

פרשת בלק

כְּאֲשֶׁר נִתְקַבַּל כְּבוֹד קִדְשֵׁי אֲבֵי אֲדוֹנָי זְקֵנֵי
 בְּעַל דְּבָרֵי יְחֻזְקָא לִזְיַע בְּשִׁנְאֵי וְאִבְדֵי,
 בָּאוּ כָּל נִכְבְּדֵי הָעִיר לְסַעֲוֹת לַיַּל שַׁבַּת קִדְשׁ
 לְשִׁמְעַת תּוֹרָתוֹ, וְדַפְדְּף בְּחֻמֶּשׁ כָּל הַסְּדֵרָה
 מִתַּחֲלָתָה עַד סוֹפָה וְאָמַר שְׁתּוֹרְתְנֵי הַקְּדוּשָׁה
 אֶמֶת וְצַדִּיק וְאִין מַה לְהַקְשׁוֹת עָלֶיהָ.

ובסעודת יום שַׁבַּת קִדְשׁ בָּאוּ גַם כֵּן בְּנֵי
 הָעִיר לְשִׁמְעַת תּוֹרָה מִפְּיֹו, וְגַם כֵּן
 דַּפְדְּף בְּחֻמֶּשׁ כְּאֲמֹשׁ וְלֹא אָמַר כְּלוּם. וְאַחַר
 כֵּךְ בְּסַעֲוֹדָה הַשְּׁלִישִׁית הִתְאַסְּפוּ כָּל בְּנֵי הָעִיר
 לְשִׁמְעַת תּוֹרָתוֹ, וְאָז לָקַח אַרְבַּעָה אֲגוּזִים בֵּין
 חֻמֶּשׁ אֶצְבְּעוֹתָיו וְהִכָּה בְּשִׁלְחָן וּנְשָׁבְרוּ כָּל
 הָאֲגוּזִים בְּפַעַם אַחַת, וְאָמַר לָהֶם שְׂוֹאֵת בְּמִקּוֹם
 הַדְּרָשָׁה שְׂבָאוּ לְשִׁמְעַת הָרָאָה לָהֶם כַּחוֹ שֶׁל
 תּוֹרָתוֹ, שְׁלֵרֵב חֶלֶץ יֵשׁ גְּבוּרָה יוֹתֵר מִבְּעַל בֵּית
 וַיִּרְאוּ מִמֶּנּוּ. וְקִשָּׁה מְאֹד לְהִבִּין זֹאת, וְכִי דִרְכּוֹ
 שֶׁל רַב לְהִרְאוֹת גְּבוּרָתוֹ בְּמִקּוֹם חֻמְתּוֹ.

והנה בִּסְפָר דְּבָרֵי יְחֻזְקָא לִבְהִשְׁמָטוֹת מִבֵּיא
 בְּפִרְשֵׁת מִקְצֵי עַל הַפְּסוּק 'וַיִּתְנַכֵּר אֲלֵיהֶם'
 (בראשית מב ז) וְתִרְגָּם אֲוִנְקָלוֹס עַל זֶה 'וְחָשִׁיב
 מַה דִּימְלַל עִמָּהוֹן, וְקִשָּׁה הֲלֹא הַפְּרוּשׁ עַל
 תְּבוֹת 'וַיִּתְנַכֵּר אֲלֵיהֶם' אִינוּ כֵּן, וְתִרְצֵן זֹאת בְּזָה
 מַה שְּׂאָבִיו הִגְאוֹן הַקְּדוּשׁ רִבֵּן שֶׁל כָּל בְּנֵי
 הַגּוּלָּה מִצְאֵנּוּ זִי"ע הִיָּה נוֹהֵג לְפַעְמִים לְהַכּוֹת
 אֲנָשִׁים הֲלֹא כְּתוּב בַּתּוֹרָה 'פֶּן יִסִּיף לְהַכֹּתוֹ'
 (דברים כה א).

וּתְרִי, כִּי הַצַּדִּיק שֶׁיְכוֹל לְהַמְתִּיק דִּינָיִם יֵשׁ
 לוֹ לְהַכּוֹת כְּדִי לְהַמְתִּיק דִּינָיִם, אֲבָל
 צָרִיךְ לְדַקְדָּק בְּמַה צָרִיךְ לְהַמְתִּיק הַדִּינָיִם שְׁלֹא
 יוֹסִיף לְהַכּוֹתוֹ חֵס וְשְׁלוֹם וְגַם לֹא יִפְחֹת מִן
 הַשְּׁעוֹר הַנְּחוּץ לְהַמְתִּיק מִמֶּנּוּ הַדִּינָיִם.

והנה יוֹסֵף הַצַּדִּיק עָלָיו הַשְּׁלוֹם דְּבַר עַם
 אֲחֵיו קְשׁוֹת, וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה הַאִיף צַעַר
 אֶת הַשְּׂבָטִים הַקְּדוּשִׁים, אֲף דְאִיתָא בְּסִפְרִים
 דִּיֹּסֵף הַצַּדִּיק רָצָה לְבַטֵּל מִקֵּם הַדִּינָיִם שְׁתּוֹעוֹרָרוּ

אָמַר הַרֵב הַקְּדוּשׁ הַזֶּה, שְׁהִיו יוֹדְעִין אֶת
 הַהֲלָכָה רַק שְׂשָׁכְחוּ אֶת פְּרוּשָׁה, וְהִיו סְבוּרִין
 דִּיפּוֹגְעִין הוּא לְשׁוֹן תְּפִלָּה, דְּהִינּוּ שְׁהַקְנָאִים
 מִתְּפִלָּיִן עֲבוּרוֹ שִׁשְׁשׁוּבוּ בַּתְּשׁוּבָה, וְעַל כֵּן הִיוּ
 בּוֹכִין וּמִתְפַּלְלִין שְׂעִישָׁה תְּשׁוּבָה.

אולם פִּנְחָס זָכַר דְּפִרוּשׁוֹ הוּא מִלְשׁוֹן 'פָּגַע
 בוֹ, וְעַל כֵּן אָמַר: רַבְּנוּ מֹשֶׁה לֹא כָךְ
 לְמַדְתָּנִי וְכוּ' פּוֹגְעִין בּוֹ מִמֶּשׁ, וְהָשִׁיב לוֹ:
 קְרִינָא דְאִיגְרָתָא, שְׂאִתָּה קוֹרָא אֶת הָאֲגֻרָתָא,
 דְּהִינּוּ הַלְכָה בְּפִרוּשׁ זֶה, אִיהוּ לְהוֹי פְּרוּוֹנְקָא
 לְקַיִם הַמְצָוָה בְּפִרוּשָׁךְ, עַד כָּאֵן דְּבָרֵי הַקְּדוּשִׁים
 וּשְׂפִתַיִם יִשָּׁק:

וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם
 מתוך העדה ויקח רמח בידו (ז ט)

אהל קדושים

רַבִּי אַבְרָהָם אַבִּישׁ מִטְּסַחֻיב זִיע"א
 באור דברי הנעם אלימלך בפסוק באפן נאה
 על פי מעשה בהרה"ק רבי יחזקאל משינאוה
 זיע"א

בספר נַעַם אֱלִימֶלֶךְ עַל הַפְּסוּק וַיִּרְא פִּינְחָס
 וַיִּקַּח רִמְח בְּיָדוֹ, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שֶׁ:
 הַדְּקָדוּק מִפְּרֵשׁ מַה רָאָה, וְרַש"י ז"ל הַרְגִּישׁ
 בְּזָה עֵזֶן שֶׁם. וְנִרְאָה דְאִיתָא בְּיַלְקוּט רַאוּבֵנִי:
 וַיִּרְא פִּינְחָס, רָאָה מִם חֲתוּמָה בְּדָם פְּרִיחַת לְהַבִּי
 אוֹתִיּוֹת וַיִּי וַיִּי וְנִתְגַּרַּא שְׁחַס וְשְׁלוֹם שְׁלֹא
 יְהֵא מוֹת, לְכֵן וַיִּקַּח רִמְ"ח, פִּינְחָס גִּימְטְרִיָּא
 ר"ח, וְנִטַּל הַמַּ"ם וְחִבֵּר לְשִׁמּוֹ וְנַעֲשָׂה רִמְ"ח,
 עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

וקשה לִי דְבַזָּה תִרְצֵן רַק הַדְּקָדוּק עַל וַיִּרְא
 פִּינְחָס וַיִּקַּח רִמְח, אֲבָל מַה הַפְּרוּשׁ
 שֶׁל תְּבוֹת 'בְּיָדוֹ'. וְנִרְאָה לִי לְתִרְצֵן, שְׂשִׁמְעִיתִי
 מֵאֵת כְּבוֹד קִדְשֵׁי הוֹרֵי הַצַּדִּיקִים זִי"ע מַעֲשָׂה,

לעולם הפא יכולין להבין, פיון שסגף את עצמו לעבודתו ותברך שמו, מגיע לו שפיר על ידי פן העולם הפא, אכל טוכתו בעולם הזה היכן היא אם יאכל פת במלח וישן על הארץ.

העובד את הבורא מתוך עשר אפשר לקטרג עליו מה שאין כן העובד מתוך דחק וזכה להמלצת טוב ומתברך גם בעולם הזה

אך הענין הוא, שאם האדם עובד לה' מתוך עשר, אז יוכל חס ושלום להיות עליו איזה קטרוג רחמנא לצלן, לאמר אלו היה רחמנא לצלן עני ומדכא פיסורין לא היה עובד את ה' [כמו שמצינו גבי איוב], מה שאין כן אם האדם עובד להבורא ותברך שמו גם בעת דחקו רחמנא לצלן, אז אדרבה יכולין להמליץ טוב עליו, שיוכל לעבד את ה' מתוך הרחבה וכו'.

באר המשנה על דרך הנ"ל

וזאת גם כן כונה המשנה 'פת במלח תאכל וכו', פרוש אם תקבל עליך לעבד להבורא ותברך שמו אפלו מתוך הדחק והלחץ, אז 'אשריך בעולם הזה', פרוש פי השם ותברך יעזר לך שתוכל לעבדו גם מתוך הרחבה, ולא יהיה עליך עוד שום קטרוג רחמנא לצלן, וגם טוב לך לעולם הפא, פרוש אף פי טוב לך בעולם הזה ייטב לך גם בעולם הפא (פרשת

יתרו):

בין המצרים

אור לשמים

רבי מאיר מאפטא זיע"א

ימי בין המצרים הם ימים קדושים מאד אלא שהם מכסים, ומסגלים מאד לתשובה ולפרנסה

הנה כמו שהיו אבותינו במצרים משקעים בטומאה עד שהשם ותברך ברב רחמיו

על ידי מכירתו, ועל פן חשב מקדם מה דימלל עמהון – שלא פחות מהשעור הנצרך להמתקת הדינים וגם שלא יוסיף חס ושלום שלא יהיה בכלל אונאת דברים, עד כאן לשונו.

והנה להמתקת דינים יש שתי אפנים, א, להפך התיבה, הינו מן 'נגע' 'ענג', מן 'צרה' 'צהר' או 'רצה', ב, אם כבר נגזר חס ושלום הגזרה שאי אפשר להפך התיבה, אזי נחוץ להמתיק הדינים על ידי הפאות ויסורים. אפן א' נקרא חכמה ואפן ב' נקרא גבורה.

לכן פשנתקבל כבוד קדשת אבי אדוני זקני זי"ע לרב אב"ד בשינאנוא, הרצה להם שיש בו לא רק חכמה שהיא מדרגה קטנה, רק גם מדת גבורה, שהיא מדרגה גדולה, המתקת דינים אחר הגזרה חס ושלום.

וכזה יש לפרש דברי הרב הקדוש בעל הנעם אלימלך זכותו יגן עלינו, שמפרש ברש"י ז"ל שפנתס רצה אותיות פורחות באויר ורצה לבטל הגזרה בצורף האותיות מן מות לעשות רחם, אכל פאשר ראה שפבר נגזרה הגזרה ונחוץ המתקת הדינים בגבורה ולא בחכמה, ולקח רמח בידו, שהפה בידו והמתיק הדינים בהפאות שהרג זמרי בן סלוא:

מסכת אבות – פרק ו'

אמרות טהורות

רבי אורי מסאמבור זיע"א

דקדוק מאמר המשנה פת במלח תאכל וכו' אשריך בעולם הזה – היכן היא טובתו בעולם הזה

נקדים לפרש את המשנה (אבות פ"ו מ"ד) פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה וכו' אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הפא, וינדק גם עלה, בשלמא פי טוב לו

שבת קדש – שמירת הדבור ונצול הזמן

יאתה (איוב לו כב), וצנור וברכה של פרנסה הוא שם שד"י שדי בברכותיו, ושם של שד"י יש לו ששה צרופים ואחד הוא די"ש, וזה 'מכי דיש אמצרי' – שממשיך פרנסה ושפע ממי שדי בברכותיו, 'אמצרי' לימי המצרים, שהם מסגלים לזה:

שבת קדש – שמירת הדבור ונצול הזמן

קדשת יום טוב

רבי חנניה יום טוב ליפא מסיגעט זיע"א
דברי חזק נצול הזמן ושמירת הדבור בשבת
קדש

בהקדים דברי המדרש הנ"ל תכלית הימים לילות תכלית לילות שבתות וימים טובים. דהנה בימות החל אף בלילות תמיד חושב מחשבות וזממי לבו הולכים תמיד בתחבולות חדשות ושונות האיך להרויח בעסקיו והאיך לעשותם, אכן ביום השבת קדש שאז מסיר מלבו כל אלו המחשבות לגמרי, ונרמה לו כאלו כל מלאכתו נעשה, אז דעתו צלולה ונפשו רחבה לעסק בתורה הקדושה ובהלכות כמצוה עלינו.

אכן בעוונותינו הרבים גם תחבולות היצר סוכן וגובר שבזמן הפנוי לעסק בתורה והמצוה, דהינו בשבתות וימים טובים, אז מתגבר ומתחזק לפנות אז לבו לבטלה ולדבר דברים בטלים ולשון הרע ורכילות ודומיהן שגדול עונו מנשוא.

ונהפך הוא, כי בכל שאר ימות החל הוא טרוד בעסקיו למצא מזון וטרף לביתו וכן אין לו פנאי לפנות לבו לאלה הענינים ללעג לשון ולשון הרע ודומיהן, אבל ביום

שדד מערכות והוציאם מאפלה לאור גדול ויצאו ברכוש גדול, וכאשר פרשנו כבר ענין זה, כמו כן נפש הפרטי שהוא משקע ביצר הרע נקרא בחינת מצרים, וכשנודב לבו אותו להעלות עצמו ממונו והשם יתברך ברוך הוא עוזר לו ומתקן עצמו הוא נקרא בחינת יציאת מצרים.

ובכל יום יום יש לו בחינה זאת, כי דבר זה אין לו הפסק, וכאשר תקן דבר זה אזי בא לעולם חדש עד ששם לא נפר אם עשה מאומה וצריך להתחיל מחדש, וזה סוד שאנו מחיבים להזכיר יציאת מצרים בכל יום, כי האדם הפרטי הוא בכל יום בבחינת יציאת מצרים, ויוצא גם כן ברכוש גדול הינו הניצוצות שלו וכל הענפים השייכים אליו יוצאים גם כן עמו.

והענין יציאת מצרים הוא בעולם ובשנה ובנפש, בעולם ובנפש כבר זכרנו, ובשנה גם כן, והוא ענין בין המצרים, כי הימים האלו הם ימים קדושים מאד אבל הם באתפסאי, ובכל שנה ושנה נתקנו יותר ויותר, והם כ"א יום כמנזן אה"ה, כי על ידי תשובה נתקנו, והימים האלו מסגלים מאד לתשובה, הגם ששערי תשובה לא ננעלו, ומועיל תמיד לדפקי בתשובה, אבל אותן הכ"א יום שבין המצרים הם מועילים יותר.

'מכי דיש אמצרי' רמו לימי בין המצרים

וזה פרוש הגמרא (קידושין כו.) קרקע נקנית בקסף ובשטר ובתזקה, ומאימתי הוי תזקה מפי דיש אמצרי (כ"ט), פי השכינה כביכול נקרא קרקע, דהינו מאימת השכינה נקנית לאדם, 'מכי דיש אמצרי' רמו לימי המצרים שהם מסגלים לפרנסה, כי הם כ"א יום כמנזן אה"ה סוד התשובה, ומצפון זהב

להתפלל, מה שאין כן בשבת קודש שאינו ממנה להתפלל בהשפמת הבקר כי אין לו עסק ביום ההוא, בודאי צריך כל בר ישראל אשר יראת ה' נוגע בלבו להיות זהיר ושמור וירא ויפחד מאימת שבת קדש, ויתמיד בלמודו עד למאד ולתקן מה שחסר כל השבוע שלא היה לבו פנוי לתורה ולעבודה.

והנה ידוע דשבת נקרא יום כטעם 'אכלהו היום שבת היום היום לא תמצאהו' (שמות טז כה). וזהו שאמרו ו"ל (גדה עג.) כל השונה הלכות בכל יום דיקא, הינו ביום השבת קדש שלבו פנוי מפל עסקים שבעולם ויצרו מתגבר עליו לבלות הזמן בדברים בטלים ולשון הרע ורכילות ורחמנא לצלן, ומתגבר לנצח את יצרו ולומד הלכות, אז מבטח לו שהוא בן עולם הבא.

ושאל תטעה לומר, שדיקא במי שאינו בקי כל כף בתהלוכות העולם ואין מבין שקר של זה ושל זה, לזה מצוה לשנות הלכות, מה שאין כן מי שבקי בתהלוכות העולם וידע את כל המומין שבהכירו וכדומה מצוה יותר להיות אתם בחבורתם לפרסם את החנפים והרשעים מלמוד הלכות.

על זה אמר מדייקא דקרא שגאמר הליכות עולם לו, דהינו אף שבקי בתהלוכות עולם בטוב, עם כל זה 'אל תקרי הליכות אלא הלכות' ולומד ושונה הלכות באותו זמן שהיה לו יכלת לדבר בדברים האסורים ובטלים, אז מבטח לו שהוא בן עולם הבא - ועל ידי זה גם תפלתו יהיה בטהרה ומקבל ומרצה לפניו יתברך, כי אם למד קדם התפלה יהיה רוממות אל בגרונו לשפף שיח ותחנונים לפני השם יתברך בקדושה וטהרה יתרה (דרוש לסיים חש"ס):

השבת קדש שלבו פנוי מפל עסקיו אז הוא מחטיא את בשרו בדברים הכלים ורחמנא לצלן.

ידוע דברי אבי אדוני זקני זצוקלה"ה בספר ישמח משה ותפלה למשה, שפרש על דרך זה המסורה 'קבר פתוח גרנם' (תהלים ה c, 'רוממות אל בגרונו' (שם קטו ז), 'לא יהגו בגרונו' (שם קטו ז). והיא קדם התפלה לשונו תהלה בארץ בכמה שעות בדברים בטלים עד שאין קץ לדבר רוח ונהל, ובהגיע תור זמן התפלה אז הוא כאלם לא יפתח פיו ומראה עצמו עיף להוציא דבורי התפלה ולהשמיע קולו לאזנו.

וזה פרוש המסורה: 'קבר פתוח גרנם' הינו לדבר דברים בטלים ודמיון, אכן בהגיע העת של 'רוממות אל בגרונו' דהינו זמן תפלה לפניו יתברך שמו, אז 'לא יהגו בגרונו' והוא כאלם לא יפתח פיו.

והנה נראה לכאר, שבאמת הסבה לזה שלא יוכלו לדבר בעת התפלה היא מה שהוא קבר פתוח גרונו לדבר דברים בטלים ולשון הרע ורחמנא לצלן וכאלה דברים אסורים ומלכלכים פיהם בכל אלה, ולכן בעת שהגיע זמן התפלה לפני רבון העולמים איך יכלו לפתח פה, כי פה הדובר נכלה איך ידבר וכו'.

וזהו הסודות ומטמטם את פיהם ולכם עד למאד כמבאר בכל זה בספרים הקדושים, וגם שעל ידי זה מכניס בלבו כל מיני מחשבות זרות לעת הרגה והתפלה, ועקר ההכנה היא קדם התפלה רק ללמד ולשנות הלכות שבנה מטרה את לבו לתפלתו בנודע.

והנה כבר כתבנו שביום השבת קודש מי שלבו פנוי מעסקים יצרו מתגבר עליו ביותר, ובפרט קדם התפלה, כי בימות החל טרוד הוא ותכף בשיקום משנתו הולך בהשפמה

אוצרות גאוני הדורות

כמו שנאמר "ויניחני בתוך הבקעה והיא מלאה עצמות" (יחזקאל לו, א). לכן, "ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה" שיצא עכשו ממצרים, כי מאחר שאף הוא טעה בהשבוננו ויצא לאחר רד"ו שנים, ולא אחרי ארבע מאות שנה, לכן בודאי שקללתך תתקיים.

אך בלעם, שיזע שדברי בלק הם הכל וריק, ובקמת הגיע זמן גאלתם של ישראל, שנה מלשוננו של בלק, ואמר לה "הנה העם היצא ממצרים ויכס את עין הארץ כלומר, עתה שקלל בני ישראל יצאו ממצרים והם עם גדול, עד ש'ויכס את עין הארץ' ומהיום איום על מואב, לכן מבקש הוא לקללם. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפר מלך מואב שלח אלי. הנה העם היצא ממצרים ויכס את עין הארץ עתה לכה קבה לי אתו אולי אוכל להלחם בו ונרשתי (כב י"א)

בן פורת יוסף

רבי יוסף ב"ר ר' זצ"ל

שנה בלעם מלשוננו של בלק כדי למצא פתח לקלל את ישראל

יש לך דקדק שהרי בשלח לו בלק אמר לו 'ועתה לכה נא ארה לי', ולמה שנה את לשוננו ואמר 'קבה לי אתו'.

ואפשר לישיב דהנה אמרו רז"ל דקבה הוא קשה מארה, ואם בן זהו פונת בלעם הרשע שהוא יודע שהקב"ה אינו חפץ לקלל את ישראל, מה עשה, אמר להקב"ה דבלק

וישלח מלאכים אל בלעם בן בער פתורה אשר על הנהר ארץ בני עמו לקרא לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ והוא ישב ממלי. ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה (כב ה-ו)

אבק סופרים

רבי אברהם קוזני זצ"ל

ההבדל בין בלק לבלעם בבקשתם לקלל את ישראל

יש לך דקדק, מדיע חלק בלק את דבריו ואמר, "הנה עם יצא ממצרים" "הנה כסה את עין הארץ". ולכאורה היה צריך לחברם, כמו שאמר בלעם לה' "הנה העם היצא ממצרים ויכס את עין הארץ" (במדבר כב, יא). עוד יש לך דקדק מדיע בלק מדבר בלשון עבר "יצא כסה" ואלו בלעם משנה ומדבר בלשון הווה "היצא" "ויכס".

ונראה לכוון, בהקדים את דברי הגמרא בסנהדרין (צב:), האומרת, שהמתים שהיה יחזקאל הנביא, היו אלה בני אפרים, שטעו בהשבון ויצאו ממצרים שלשים שנה קדם הזמן, ונהרגו על ידי הפלשתים. וטעוהם היתה, במה שנאמר לאברהם בכרית בין הבתרים 'ויעבדום וענו אתם ארבע מאות שנה' (בראשית טו, יג), שחשבון ארבע מאות שנה החל מלדת יצחק, והם טעו ומנו ארבע מאות שנה מזמן ברית בין הבתרים, שהיתה שלשים שנה קדם לדת יצחק.

ומעתה יתבאר מה שאמר בלק "הנה עם [אפרים, כפר] יצא ממצרים" עוד בטרם הגיע מועד היציאה, "הנה כסה את עין הארץ", כלומר, ראה מה היה בסופם שכלם מתו וכסו את הבקעה שהיתה מלאה בעצמות,

איברא מצינו ב' טעמים על מה שאמר רז"ל (ויק"ר כו ז) שיש לאדם לילף עם שני נערים, תדא דבדרף מצויים מזיקין, ואמר רז"ל (ברכות מג:) לשלשה אינו נראה ואינו מזיק, ועוד טעם כדפרש רש"י שיהא אחד משמשו והשני משמש לזה.

ונפקא מנה, דלטעם חשש מזיקין ביון דלדעתו של בלעם הנה הליכתו מצות ה', אין לו לחוש למזיקין, דשלוהי מצוה אין נזקין לא בהליכתו ולא בחזירתו כמבאר בפרק קמא דפסחים (ח:), ואם בן לא הנה צריך לקח שני נערים עמו, אבל איך טעמא איכא. ותו נפקא מנה, דלטעם השני משום שמוש ניקח במי שמתנהג עצמו בכבוד שאינו משמש בעצמו וצריך נער לשמשו, אבל מי שמשמש לעצמו לא שפך ביה טעם השני, אבל טעם הראשון איכא.

ולזה פונתו, ויחשב אתנו הרי הנה משמש בעצמו, ואודה ליה טעם השני, רק טעם הראשון משום מזיקין, והרי לטעם זה הנה סגי בהולף הוא לחוד ולא יצטרף לקח שני גערי עמו, ועל פרטו מדלקח שני נערים איגלו בהתוהיה שהוא בעצמו אינו חושב ההליכה למצוה, לכך ויחר אף גו' מטעם 'כי הולף הוא' פנ"ל.

ויאמר אליו מלאך ה' על מה הכית את אתך זה שלוש רגלים (כב לב)

שכל טוב

רבי שמחה רפאפורט זצ"ל

מניעת בלעם לקלל את האתון מחמת שרצה לקלל את ישראל

ויש לדקדק מאי פעי מלאך בזה שאמר על מה הפית' כו', הלא הוא בא רק על

שלח אליו לקב את ישראל שהיא קלה קשה, ובדאי שיאמר לו הקב"ה לא תקב, ועל ידי זה ימצא פתח לארר שעל זה לא צוה לו הקב"ה, בן חשב בלעם בדעתו. אבל הקב"ה קלקל את מחשבתו והשיבו 'לא תאר את העם', שאפלו לארר אין לך רשות, וכל שפן לקב.

ויחר אף אלהים כי הולף הוא (כב כב)

שביל הישר

רבי צבי אשכנזי זצ"ל - החכם צבי

כעס הקב"ה בעת הליכת בלעם כי לא נכל בלעם לכנו בהליכתו את רגע הכעס

דאיתא בגמרא (ברכות ט), טובה עשה הקב"ה שלא כעס באותן הימים, גם וידע דעת עליון שיהיה יכול לבגן אותו שעה שהקב"ה כועס. איתא בתענית (עירובין סה. ע"ש) שמואל לא הנה מתפלל שלשה ימים כשבא מן הדרך, מתוך טרדת הדרך לא הנה יכול לבגן זהו פרוש הפסוק ויחר אף ה', קשה היאך כעס באותן הימים, הא בלעם יכול לבגן אותו רגע ושמה יקלל, לזה אמר כי הולף הוא, ובדרך אי אפשר לבגן, דהא שמואל אף לאחר שבא מן הדרך לא הנה יכול לבגן.

צמח צדקה

רבי מנחם מנדל ב"ר דוד איטרל מניקולשבורג זצ"ל

חרה הקב"ה בבלעם מחמת שחשב אתונו בעצמו ונטל עמו את שני נערי

המפרשים הקשו למה חרה לו 'כי הלך הוא', דלמא הנה בלעם סובר שאמר לו 'קום לך אתם' וגו' הנה צווי שלף, אף דבאמת הוא כפרוש רש"י בדרך שאדם רוצה לילף כו', מפל מקום אין עליו אשמה שישג פנ"ל.

פרשת בלק

היא שגֵרָמָה לָהֶם שִׁנְפָלוּ מֵהֶם כִּד אֶלֶף בְּשִׁטִּים
בַּמַּגֵּפָה, מִשּׁוּם הֵכִי שָׁם ה' בְּפִיו דְּבָר בְּמִקּוֹם
שִׂיאֵמֶר דְּבָר בַּר מִיָּנָן.

הוּ עִם לְכַדֵּר יִשְׁכֵּן וּבְגוּיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב (כג ט)

פְּרִי עֵץ הַיָּנָן

רבי שמואל בן זסון זצ"ל

בזכות שמירת השבת נצולים מכל הצרות
והפגעים

יִכּוֹן עַל פִּי מֵאֲמַר חַי"ל (שבת קיח:) אֶלְמֵלֶא
שָׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל שִׁבְת אַחַת לֹא שִׁלְטָה
בָּהֶם אֲמָה וְלִשׁוֹן, וְלָכֵן אָמַר בַּלְעָם הִרְשַׁע
לְבָלֵק הֵיאָף תּוֹכַל לָהֶם וְהֵם שׁוֹמְרֵי שִׁבְת הַרְבֵּה,
הוּ עִם לְכַדֵּר בְּגִימְטָרִיא אַרְבָּעִים מְלָאכּוֹת,
יִשְׁכֵּן וְיִגֻּחַ, מִלִּשׁוֹן וּבְמִנּוּחָתוֹ לֹא יִשְׁכֵּנוּ עֲרָלִים.

וּרְאָה עַד הֵיכָן הֵגִיעַ דִּקְדוּקָן, עַד שְׁכַנּוּיִם לֹא
יִתְחַשֵּׁב, וְהוּא עַל פִּי מַה שִּׁאָּמְרוּ בַּפֶּרֶק
קָמָא דְעִבּוּדָה זָרָה (כב), יִשְׂרָאֵל וְגוֹי שִׁקְבָלוֹ
שָׂדֶה בְּשִׁתְפוּת, לֹא יֵאמַר לוֹ יִשְׂרָאֵל לְגוֹי טַל
אִתָּה חֶלְקֶךָ שִׁבְת וְאֲנִי בַחֹל, וְאִם הִתְנַן מִתְחַלָּה
מִתָּר, וְאִם בָּאוּ לְחֻשְׁבוֹן אָסוּר, וְזֶהוּ 'וּבְגוּיִם
לֹא יִתְחַשֵּׁב' אִף שִׁטַּל הַגּוֹי הַרְבֵּה יִמְחַל לוֹ
וְלֹא יָבֵא עִמּוֹ לְחֻשְׁבוֹן.

שִׁדָּה הָאָרְזִי

רבי אברהם מִיָּהֵם זצ"ל

גובה הקב"ה חובותיהם של ישראל מעט מעט

נִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דְעֵתֵי דְיִוְבֵן עִם מַה שִּׁאָּמְרוּ
חַי"ל (ע"ז ד, ט), כִּי לִישְׂרָאֵל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא גוֹבֵה חוּבוֹ מֵהֶם מְעַט מְעַט וְלִבְסוּף יִהְיוּ
בְנֵי חוּרִין, וְלֵאמֹת הַעוֹלָם גוֹבֵה מֵהֶם הַכֹּל
בְּבַת אַחַת לְבְסוּף לְהַכְרִיתֵם, מִשָּׁל לְמַלְךָ שֶׁהִלְוָה
לְאוֹהֲבֵי וְלֹאֲוִיבֵי כו'. וְזֶה שִׁאָּמַר לְפִי שֶׁהֵם עִם
שִׁלְכַדֵּר יִשְׁכֵּן, שְׁעֵתִידִים הֵם לְעֵתִיד לְבֹא לִירֶשׁ

מַה שֶׁהִלְךְ לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, הִזָּה לוֹ לֹמַר
תִּכְרַךְ מִפְּנֵי מַה אִתָּה הוֹלֵךְ [לְקַלֵּל].

וּנִרְאָה לְתַרְזֵן, דְּאִיתָא (עיי'ן בעל הטורים) טַעַם
לְמַה הִפָּה אֶת הָאֲתוֹן וְלֹא קָלַל, מִשּׁוּם
דְּשִׁנֵּי קָלִלוֹת אֵינָן חִלוֹת בְּיוֹם אַחַד, וְהוּא הִזָּה
סְבוּר שִׁיְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם לְכַרְךָ לֹא
קָלַל אֶת הָאֲתוֹן. וְזֶה הַפְּרוּשׁ דְּלֹא הִזָּה יְכוּל
לֹמַר הַמְּלֵאָךְ לְמַה אִתָּה הוֹלֵךְ לְקַלֵּל, יֵאמַר
בַּלְעָם שֶׁהוֹלֵךְ לְכַרְךָ אוֹתָם, וְלָכֵן אָמַר הַמְּלֵאָךְ
'עַל מַה הִפִּיתָ אֶת אֲתָנְךָ' וְלֹא קָלַל אוֹתוֹ, וְצָרִיף
לֹמַר דְּהוֹלֵךְ לְקַלֵּל [אֶת יִשְׂרָאֵל], וְאֵינן שְׁנֵי
קָלִלוֹת בְּיוֹם אַחַד כַּנֵּ"ל.

וַיִּשֶׁם ה' דְּבַר כַּפִּי בַלְעָם (כג ה)

בַּת רַבִּים

רבי הפאל יעקב סמחון זצ"ל

שם הקב"ה בפיו של בלעם תבת דבר במקום
תבת דבר

פִּרְשׁ מוֹרֵי וְרַבֵּי יִי"ץ א"ש וְזֶה לִשְׁנוֹן: דְּבַלְעָם
יִרְדַּע הִזָּה לְכַוֵּן הַשְּׁעָה שֶׁהַקַּב"ה כּוֹעֵס,
וְכַמָּה זַעֲמוֹ, רַגַע כְּמִימְרֵיהֶם (ברכות ד). וְשֵׁם הַקָּשׁוּ
הַתּוֹסְפוֹת דְּמַה קָלְלָהּ [קָלַל אֶת יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ
רַגַע, וְתַרְזֵן דְּכּוֹנְנָתָם לֹמַר שְׁקוּדִם לְכֵן יֵאמַר
בְּפִיו שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְכִשְׁיָגִיעַ הִרְגַע שְׁבוּ
כּוֹעֵס הַקַּב"ה יֵאמַר כַּלָּם.

וּפִשְׁוֹט הוּא דָגַם בְּלֶק הִזָּה יִרְדַּע שְׁבַלְעָם
יִרְדַּע הִרְגַע שְׁבוּ כּוֹעֵס הַקַּב"ה, וְשִׂאֵל
מִמֶּנּוּ שִׁיְקַלֵּם בְּאוֹתוֹ הִרְגַע בְּמַכַּת הַדְּבָר, וְכֵן
הִזָּה שֶׁהִזָּה בַלְעָם אוֹמַר קָדַם לְכֵן יְבוֹא לִישְׂרָאֵל,
וְכִשְׁיָגִיעַ הִרְגַע שְׁבוּ כּוֹעֵס הַקַּב"ה יֵאמַר דְּבָר
בַּר מִיָּנָן, וְכִשְׁהִגִּיעַ הָעַת שְׁבוּ כּוֹעֵס הַקַּב"ה
פָּתַח אוֹזֵב אֶת פִּיהוּ וְקַלֵּל דְּבָר, שֵׁם ה' בְּפִיו
דְּבָר בְּמִקּוֹם שִׂיאֵמֶר דְּבָר בַּר מִיָּנָן.

זֹאת וְעוֹד אַחֲרָת, שֶׁהַקַּב"ה לֹא כָּעַס בְּאוֹתוֹ
רַגַע כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ שֶׁקָּלַל בַּלְעָם

ואיך תפכן שלא יתערבו בגוים, וזה אמרו הן עם לכרד ישכן ובגוים לא יתחשב אתמהה.

אמנם הוא מותיב לה, והוא מפרק לה באמרו מי מנה עפר יעקב, רצה לומר מי מנה אותם שכני עפר, ה'יש מספר לגודליו, וגם הוא מספר רבע ישראל, ה'יש מספר לרבע ישראל, רצה לומר הנפלים היו בארץ, וגם הם עתידים לקום בתחית המתים, ואם כן ודאי כי ישראל הרבים, ולזה אמר תמת נפשי מות ישרים כדי לקום בתחית המתים, וזה אמרו ותהי אחריתי כמהו.

ויאמר בלק אל בלעם מה עשית לי לקב איבי לקחתיו והנה ברכת ברך (כג טא)

גבנות עולם

רבי יוסף קובו זצ"ל

טענת בלק על בלעם שיכרד את עמו

טענת בלק "מה עשית לי לקב איבי לקחתיו והנה ברכת ברך", אינה מובנת כלל, שגרי כבר בלעם הקדים ואמר לבלק "הנה באתי אליך עתה הכל אוכל דבר מאומה הדבר אשר ישם אלהים בפי אתו אדבר" (במדבר כב, לח).

ונראה לבאר, בהקדים את מה שפכת רבנו בתיי (שם, כ), שלא היה בכת דבורו של בלעם לא לקלל ולא לברך, כי אחר שהבין שאין ה' תפץ בקללת ישראל, היה צריך לברך את בלק ואת עמו. ועוד, שאם יש בכחו לברך, מדוע הוצרך לבוא אל בלק כדי לקבל ממנו כסף וזהב, ולא ברך את עצמו שיהיה עשיר, כדי שלא יצטרך לכספו וזהביו של בלק, וגדולה מזו מצינו, שאף מה שאכן ברך את עצמו, ואמר "תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו" (שם כג, ט), לא נתקנס, ומת במיתה

את הארץ, לכה ובגוים לא יתחשב, דהינו דאין חשבוננו כחשבון האמות.

הן עם לכרד ישכן ובגוים לא יתחשב. מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו (כג ט-י)

זכות הרבים

רבי יצחק פרחי זצ"ל

ישראל הם הרבים על ידי המתים שעתידיים לקום בתחית המתים

יש לזקוק דמה רצה בברכה הזאת ד'מי מנה עפר יעקב' להתפלל על עצמו תמת נפשי מות ישרים' ולא בשאר הברכות. זאת ועוד, כפל הדברים באמרו 'הן עם לכרד ישכן', כי 'בגוים לא יתחשב'.

ונראה לעניות דעתי במה שפכתו המפרשים ע"ה, כי יש טענה לאמות העולם עם ישראל לאמר בתורתכם כתיב (שמות כג ב) 'אחרי רבים להטות', אם כן אגחנו הרבים, וכזה חס ושלום רוצים להטעות אותנו.

אמנם לטענה זו יש כמה תשובות ויסכר פי דוברי שקר, והמפרשים הביאו תשובה נצחת לסתור טענה זו, והוא כי בישראל כתיב (דברים ד ו) 'ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום', יען כי לישראל יש תחית המתים, לא כן הרשעים אמות העולם, כי אין הפרש מן הבהמות להם, כמות זה כן מות זה ואין להם תחית המתים, נמצא שאנו הרבים, בהיות פי אפלו המתים נחשבים לחיים, דכל הראוי לבילה וכו'.

וזהו פונת הפתוב הן עם לכרד ישכן, רצה לומר שמתמיה בלעם על ישראל שהם עם אחד, ובתורתכם פתוב 'אחרי רבים להטות',

פרשת בלק

ועם כל זה 'לא ירשיענו בהשפטו', אלא נותן שכר לאדם כאלו הוא יחיד נצח מלחמת היצר הרע.

זהו ראה מעלת ישראל, פי ה' אלקיו עמו לעזרו לכל יחטא, שאלולי עזרתו היה חוטא האדם, ועם כל זה חבה ורעות של מלך מלכי המלכים עמו כאלו הוא היה נלחם לבדו.

מה טבו אהליך יעקב משכנתיד ישראל (כד ה)

חמדת ישראל

כי ישראל יהודה קארפונקטעל זצ"ל

מצות סכה מוכיח ישראל מקימים מצותיו

נראה לי על פי מה שפרש בספר הקדוש בני יששכר [במאמר צלא דמהמנותא (מאמרי תשרי מאמר י אות ח)] [המסורה 'יידע' תרין, חד 'יידע' ה' את אשר לו' (לעיל טו ה)], ואידך 'יידע בהם את אנשי סכות' (שופטים ח טו), על פי דברי הגמרא (ע"ג א.) דיאמר הקדוש ברוך הוא לאמות העולם אף על פי כן מצוה קלה יש לי וספה שמה לכו ועשו אותה וכו', וקאמר שם הגמרא דישאל אף על פי שיוצא מן הספה מחמת שמצטער פטור מן הספה, אבל צעורי קא מצער ליה דלא מצוי לקיים מצות סכה, אבל אמות העולם בעוטי מבעטי ליה, וזהו פנות המסורה, 'יידע' ה' את אשר לו' דהינו פנסת ישראל, 'יידע' בהם את אנשי סכות, פרוש, על ידי מצות סכה, דמצות סכה הוא לאות ולמופת דאנחנו צאן מרעיתו, עד כאן דבריו הקדושים.

ובזה יש לומר פנות בלעם דאמר 'מה טבו אהליך', פרוש, סכות דעשוי כאהל דאנו מקימין מצוה זו, ועל ידי זה 'משכנתיד ישראל' ולא האמות העולם.

משנה, כמו שנאמר 'ואת בלעם בן בעור הרגו בתרב" (שם לא, ח).

אמנם, בגמרא ברכות (ד.) מובא שבלעם היה יודע לכוון את הרגע שבכל יום שה' כועס, ובזמן זה היה ביכלתו לקלל, אלא שבאותם ימים שבא לקלל את ישראל, לא כעס ה' כלל. וקשה, אם כן, מדוע אמר ה' לבלעם "לא תאר את העם" (שם כב, יב), ויהא אף אם יקלל, לא תתקים קללתו. ותרגו רבנו בחיי, משום שגלוי וידוע לפניו יתברך דבר המגפה העתידה להיות, וכדי שלא יאמרו בשביל קללתו של בלעם באה המגפה, על כן מנעו ה' מלקלל את ישראל.

ומעתה, בלק סבר שאם ה' אינו מניח לבלעם לקלל את ישראל, אות היא שיש בדבורו ממש, ומטעם זה, ברך בלעם את עצמו, ואמר "תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו". ומחמת כן, טען בלק, "מה עשית לי ללב איבי לקחתיך", כלומר, אני לקחתיך כדי לקלל את ישראל. ואם איך ראוי לקללם, מכל מקום מאחר ש"ברכת" את עצמך, אם כן "ברך" גם אותי ואת עמי, כדי שלא ישלטו בנו ישראל. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו (כג כא)

שמע שלמה

כי נסים שלמה אלגאזי זצ"ל

נטילת שכר על מלחמת היצר הרע כאלו נצח לבדו

פרש' רש"י ז"ל כי תרועה הוא לשון חבה ורעות, וקצת קשה הינו ה' אלקיו עמו. ונראה על פי דרכו עם מה שכתבו הראשונים בפסוק (תהילים לו לג) 'ה' לא יעזבנו בידו', שהקב"ה עוזר לאדם מן היצר הרע,

שִׁיסְלַח לָנוּ הִיא "פִּי רַב הוּא", פִּינּוּן שֶׁהִתְלַכָּה כָּרַב. אָבָל אִם הִינּוּ פּוֹסְקִים כְּשִׁמוּאֵל, לֹא הָיָה אָדָם שֶׁיִּכּוֹל לַעֲמֹד בְּקִטְרוּגוֹ שֶׁל הַשֵּׁטֶן, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר בַּלְעָם "אֹי מִי יִחְיֶה מִשְׁמוֹ אֵל", כְּלוֹמַר, מִי יִחְיֶה אִם הִיָּתָה נִפְסְקַת הַתְּלַכָּה כְּשִׁמוּ-אֵל.

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹי מִי יִחְיֶה מִשְׁמוֹ אֵל (כד)

(כג)

פְּדָה אֶת אֲבֵרָהם רַבִּי אֲבֵרָהם מוֹנִסָּה זצ"ל

ההלכה כמו רב ולכן ה' מוחל לנו

נִרְאָה לְבָאָר בְּדִרְךָ רַמְזוּ, עַל פִּי גִסַּח הַיְהוּדִי שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בַּתְּפִלָּה בִּימֵי שְׁנֵי וַחֲמִישֵׁי, 'רַחוּם קָךְ הִיא מִדְּתַנּוּ, קָשִׁי עֲרַף וּמִמְרִים אֲנַחְנוּ, צַעֲרָנוּ בְּפִינוּ חֲטָאנוּ, פְּתִלְתוּל וְעַקְשׁ לְבַנּוּ'.

וְלִכְאוּרָהּ, עֲזוּת פָּנִים הִיא זו, לֹמַר בְּשַׁעַת הַיְהוּדִי, שֶׁמִּטְבַּעֲנוּ אָנוּ קָשִׁי עֲרַף, וְכָל בְּקִשָּׁת סְלִיחָה מִצְדָּנוּ אֵינָה אֶלָּא מִן הַשִּׁפְהָ וְלַחֲוִץ, אֵף בְּלִבְנוּ עֲדִין אָנוּ עַקְשָׁנִים.

וְהִנֵּה, שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנֵה בְּכֹא קָמָא (עד:), אֵין אָדָם מְשַׁלֵּם קָנָס עַל פִּי הוֹדָאתוֹ. וּבְגוֹן, אָדָם שֶׁהוֹדָה שָׁגָב, אֵינוּ מְשַׁלֵּם אֶלָּא אֶת הַקָּרָן וְלֹא אֶת הַמִּפְּלָ. וְנִתְלַקוּ רַב וּשְׁמוּאֵל (שם עה:), בְּאִפְּן שֶׁאֲחֲרֵי הוֹדָאתוֹ בָּאוּ עֲדִים וְהַעֲדִי שֶׁהוּא גָּבַ. לְדַעַת רַב, בְּכָל זֹאת פְּטוּר, פִּינּוּן שֶׁהוֹדָה קָדָם הַעֲדוּת. לְשִׁמוּאֵל, חִיב, פִּינּוּן שֶׁפָּכַר אֵין צְרִיכִים לְהוֹדָאתוֹ. וּפְסַק הַרַמְבַּ"ם בְּהַלְכוֹת גְּנִיבָה (פ"ג ה"ח), כָּרַב, שֶׁפְּטוּר מִמִּפְּלָ. וּבְזָה, יְבֹאֲרוּ הַדְּבָרִים הַיֵּטֵב, שֶׁבְּאִמַּת אָנוּ מִתּוֹדִים וּמִבְּקָשִׁים סְלִיחָה עַל חֲטָאֵינוּ.

אֵף, הַשֵּׁטֶן הַמְקַטְרֵג בָּא לְהַעֲדִי שֶׁהוֹדִי אֵינוּ אִמְתִּי, וְאֵין בְּכּוֹנֵתָנוּ לְחִזּוֹר בַּתְּשׁוּבָה, וּמוֹכִיחַ זֹאת מִמֶּה שֶׁחֲוָרָנוּ בַּתְּשׁוּבָה בְּעֶבֶר וְשׁוּב חֲוָרָנוּ לַעֲשׂוֹת עֲבֻרוֹת. לָשֵׁם קָךְ, אָנוּ מִקְדִּימִים אֶת הַשֵּׁטֶן וּמוֹדִים שֶׁאָנוּ 'קָשִׁי עֲרַף וּמִמְרִים', וְשִׁפִּינוּ צוֹעֵק וּמִתְחַרֵּט, אֵף לְבַנּוּ עֲדִין 'פְּתִלְתוּל וְעַקְשׁ', וּכְיֵן שֶׁהִתְלַכָּה כָּרַב שֶׁמוּדָה בְּקָנָס וְאַחַר קָךְ בָּאוּ עֲדִים פְּטוּר, מִמִּילָא לֹא יִתְקַבַּל הַקְּטְרוּג שֶׁל הַשֵּׁטֶן. וְזֶה מֵה שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּנִפְּלִת אִפִּים 'וְסִלְחָתָ לְעוֹנֵי כִּי רַב הוּא' (תהילים כח, יא), כְּלוֹמַר, שֶׁהַסִּבָּה שֶׁאָנוּ יְכוֹלִים לְבַקֵּשׁ מֶה

מנושאי הפרשה

**כִּיצַד רָאָה בַּלְעָם אֶת יִשְׂרָאֵל שְׁהִיוּ
מִקְפִּים כְּעַנְנֵי הַכְּבוֹד**

מוֹשֵׁב זְקֵנִים לְבַעֲלֵי הַתּוֹסְפוֹת

ראה בלעם את הרשעים שנפלטו מהענן

וַיִּקַּח בָּלַק אֶת בַּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ כְּמוֹת כְּעַל וַיִּרְא מִשֵּׁם קִצְהָ הָעַם (כב מא:). תִּימָה כִּיצַד הָיָה יְכוֹל לְרְאוֹתָם וְהֵלֵא הָעֵנָן הָיָה מִקְפֵּן. וַיֵּשׁ לֹמַר שֶׁהַרְשָׁעִים בְּלִבָּד [רָאָה פִּי] הָיָה הָעֵנָן פּוֹלֵטָן, וְאוֹתָם הָיָה רוֹאֵה. וְהִינּוּ וַיִּרְא מִשֵּׁם קִצְהָ הָעַם הַמְקַצִּים שֶׁבָּעַם, וְכֵן יֵשׁ לְפָרֵשׁ 'אֶפְסֵ קִצְהוּ תִרְאָה וְכֵלּוּ לֹא תִרְאָה'.

שמן הטוב

רבי שלמה אהב זצ"ל

כשרצה בלעם לקלל ראה רק את הערב רב, ואלו כשרצה לכרר נסתלקו העננים וראה את כל ישראל

הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמְצָרִים הִנֵּה כִסֵּה אֶת עֵין הָאֲרֶץ וְהוּא יֵשֵׁב מִמְלִי' (כב ה:). כְּתַב בְּעַל הַטּוֹרִים ז"ל 'וְהוּא יֵשֵׁב מִמְלִי', שִׁיּוֹשֵׁב כְּנִגְדֵי וְרוֹאֵה אוֹתִי, וְאֵנִי אֵינִי יְכוֹל לְרְאוֹתוֹ מִפְּנֵי הָעֵנָנִים שֶׁמְקִיפִים אוֹתוֹ, ע"כ. וְהִנֵּה דְבָרָיו הָאִמַּת וְהַצִּדֵּק כִּי הֵיוּ מִקְפִּים מִהָעֵנָנִים, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ (ר"ה ג:), עַל פְּסוּק (במדבר כ כט) 'וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גִוַע

שם בדעתו לְכַרְכֶּם, ועל פּן כְּדִי שְׁתַּחֲוֹל בָּהֶם הַבְּרָכָה עֲשֵׂה ה' שֶׁהַעֲנָנִים יִסְתַּלְקוּ לְצַד אֶחָד כְּדִי שִׁירָאָה אוֹתָם וַיִּתֵּן עֵינָו עֲלֵיהֶם לְטוֹכָהּ, וְנוֹכַל לְרִיֵּק זֶה מִמָּה שֶׁאָמַר וַיֵּשֶׂא בַלֶּעַם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּשְׁמַע פִּי עַד עַתָּה לֹא הָיָה יְכוֹל לְרְאוֹתָם, וְעַתָּה דַרְךְ נִסַּ בְּנִשְׂיַאת עֵין רָאָה אוֹתָם, וְאָז וַתְּהִי עֲלֵיו רוּחַ אֱלֹהִים כְּדִי שֶׁהַבְּרָכָה תִּתְקַיֵּם בְּהִיּוֹתָהּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

יְקַחֵהָ שְׁלֹמֹה

רבי שלמה בוכנר זצ"ל

רצה בלעם להטיל עין הרע בערב רב, ולמעט את ישראל בדרך קללה

לְכָה אֲרָה לִי יַעֲקֹב וּלְכָה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל (כג ז). וַיִּפְּלֵא לָמָּה אָמַר אֶצֶל יַעֲקֹב 'אֲרָה' וְאֶצֶל יִשְׂרָאֵל 'זַעֲמָה', דְּאִיתָא בְּגִרְע בְּרוּךְ שְׁנֵי סִדְרֵי זֶה, דְּלִשׁוֹן 'אֲרָה' הוּא מִלְּשׁוֹן סִילוּן מִמְּאָרְת (יחזקאל כח כד), שֶׁפּוֹנְתוֹ הָיָה לְמַעֲטָן שִׁיכְנֵס בָּהֶם עֵין הָרַע, אֲבָל 'קָבָה' הוּא לִשׁוֹן קָלִלָה מִמֶּשׁ. וַאֲיִתָּא בְּפִסְקִיתָא 'הִנֵּה כִסֵּה אֶת עֵין הָאֲרָץ', הוּא רוֹאָה אוֹתִי, וְאִנִּי אֵין יְכוֹל לְרְאוֹתוֹ מִפְּנֵי הַעֲנָנִים הַמְּקִיפִים אוֹתוֹ, וְאִיתָא בְּזִהַר פְּרֻשַׁת פִּי תִּשְׂא (ח"ב קצא): תָּא חֲזִי כֹל עֲנָנָא יִקְרָא דְאִזַּל בְּמַדְבְּרָא לֹא חֲפִיזִין אֲלָא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּלַחְוֵיָהוּ, וְאִילָן עֲרַב רַב הִרְזִין אֲזִילִין לְבַר מִמְּשֻׁרְיַיתָא. שֶׁמֶעֱנֵנו מִזֶּה דַרְק יִשְׂרָאֵל הָיָה מְקַפֵּים בְּעֲנָנִים, מַה שֶּׁאֵין פֶּן הַגֵּרִים הִלְכוּ חוּץ לְעֵנָן.

לְפִי זֶה לֹא הָיָה בַלֶּעַם יְכוֹל לְהַכְנִיס עֵין הָרַע בְּיִשְׂרָאֵל, דְּהָא לֹא שְׁלֻטָא בְּהוּ עֵינָא מִפְּנֵי הַעֲנָנִים שֶׁהָיוּ מְקִיפִים, מַה שֶּׁאֵין פֶּן בְּגָרִים שֶׁהִלְכוּ חוּץ לְעֵנָן הָיָה יְכוֹל לְהַכְנִיס בָּהֶם עֵין הָרַע. וְאִיתָא בְּמַדְרֵשׁ פְּרֻשַׁת נִשְׂא (ח ט), 'זֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל' אֵלוּ יִשְׂרָאֵל, וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב' אֵלוּ הַגֵּרִים, נִמְצָא הַגֵּרִים מְכַנִּים בְּשֵׁם יַעֲקֹב.

אֲהַרְן', אֵל תִּקְרִי וַיֵּרָאוּ אֶלָּא וַיֵּרָאוּ, שֶׁבִּזְכוּת אֲהַרְן הָיָה עֲנָנֵי כְבוֹד סוֹבְבִים אוֹתָם, וְכִשְׁמַת נִסְתַּלְקוּ וַנֵּרָאוּ וַחֲזָרוּ בִּזְכוּת מֹשֶׁה.

וְאִם פֶּן קָשָׁה מַה שֶּׁכְּתוּב (כב מא) 'וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹות בַּעַל וַיֵּרָא מִשֶּׁם קֶצֶה הָעַם', וְאַחַר כֶּף כְּתִיב (כג יג) 'לֵךְ נָא אִתִּי אֶל מְקוֹם אַחַר אֲשֶׁר תֵּרְאֶנּוּ מִשֶּׁם אָפֶס קֶצֶהוּ תֵרְאָה וְכִלּוֹ לֹא תֵרְאָה', וְהֶאֱחָרוֹן הַכְּבִיד דְּכְתִיב (כד ט) 'וַיֵּשֶׂא בַלֶּעַם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁכֵּן לְשִׁבְטֵי וַתְּהִי עֲלֵיו רוּחַ אֱלֹהִים', כִּי אִם הָיָה מְקַפֵּים מִעֲנָנֵי כְבוֹד לֹא הָיָה יְכוֹל לְרְאוֹת לֹא כִּלּוֹ וְלֹא קֶצֶתוֹ.

וְהִינֵנוּ יְכוֹלִין לֹמַר בְּשְׁנֵי הַפְּסוּקִים הָרֵאשׁוֹנִים, כִּי מַה שֶּׁאָמַר וַיֵּרָא מִשֶּׁם קֶצֶה הָעַם וְכֵן אָפֶס קֶצֶהוּ תֵרְאָה וְכִלּוֹ לֹא תֵרְאָה הוּא עַל הָעֲרַב רַב שֶׁנִּקְרָא עִם סֵתֶם בְּכָל מְקוֹם, שֶׁהָיוּ חוּץ לְעֵנָן כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב הַבַּעַל הַטּוֹרִים (כב ו) וְזֶה לִישׁוֹנוֹ, 'לְכָה נָא' בְּה"א כִּי חֲמִשָּׁה דְגָלִים הֵם, וְעֲרַב רַב יוֹצֵא אַחֲרֵיהֶם זָנַב, ע"כ. מִשְׁמַע שֶׁהָיוּ לְבָדִם, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר 'קֶצֶה הָעַם', הֵם הַחֲוֹנִים בְּקֶץ וּבִסוּף הַמַּחֲנוֹת חוּץ לְעֵנָן. וְכֵן כְּתוּב בְּסִפְרֵי הַזִּהַר פְּרֻשַׁת פִּי תִשְׂא (קצא): [וְכוּ] "ע"כ, הָרִי בְּבִאוֹר כִּי הָעֲרַב רַב הָיָה חוּץ לְעֵנָן, וְעַל פֶּן אָמַר הַכְּתוּב 'וַיֵּרָא מִשֶּׁם קֶצֶה הָעַם' וְכֵן 'אָפֶס קֶצֶהוּ תֵרְאָה', אֲבָל יִשְׂרָאֵל הָיָה תוֹךְ הַעֲנָן וְלֹא הָיָה יְכוֹל לְרְאוֹת אוֹתָם.

אֲבָל קָשָׁה מַה שֶּׁכְּתוּב אַחַר כֶּף 'וַיֵּשֶׂא בַלֶּעַם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁכֵּן לְשִׁבְטֵי', כִּי נִזְכָּר שֵׁם יִשְׂרָאֵל בְּפִרְוֹשׁ שֶׁהָיוּ גִחְלָקִים לְשִׁבְטִים, וְלֹא שֶׁנָּדָה לֹמַר פֶּן עַל הָעֲרַב רַב, וְאִם פֶּן אֵיךְ רָאָה אוֹתָם וְהֵם הָיוּ מְקַפֵּים מִעֲנָנֵי הַכְּבוֹד.

וְהִינֵנוּ יְכוֹלִין לֹמַר כִּי הַכְּתוּב אָמַר וַיֵּרָא בַלֶּעַם כִּי טוֹב בְּעֵינָיו ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא הִלֵּךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נַחֲשִׁים, כִּי בְּשִׁירָאָה כִּי רְצוּן ה' הוּא לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא לְקַלְלֵם.

כה אמר בלק בן צפור אל נא תמנע מהלך אלי וגו' ולכה נא קבה לי את העם הזה (כב ה-ו). ואפשר לפרש עוד לפי מה שאמרנו, שלא היה לו פח לקלל פי אם במה שעיניו רואות, כמשמעות הפתובים שהיה מבקש מקום אשר יראה משם, והנה באמת היו מקפים מענני כבוד, לכן אמר וירא משם קצה העם, פרש בתרגום יונתן, ויחזא מתמן משריין דן דמהלכין בקצת עמא דאתפריסו מענני יקרא, מבאר כמו שפכתבי דצריך ראיה בעינא בישא דיליה.

אלא דגיש להבין במה שאמר לכה ואקחך אל מקום אחר אפס קצחו תראה וכלו לא תראה, משמע שמשאר שבטים ראה גם כן, כי בתרגום יונתן פרש גם שם, לחוד משרייתא דמהלף בקצתיה תראה וכלו לית אפשר דתחמי, משמע שגם שאר שבטים היו קצתן חוץ לענן, ובאמת לא מצינו רק שבט דן שהיה הענן פולטן, מיהו בפירושו רש"י סוף פרשת תצא (דברים כה ט) משמע, שכל החוטאים פלטן הענן, ובילקוט (כי תצא רמז תתקכד) פליגי בזה, דרבנן סבירא ליה דוקא שבט דן שפלטן הענן בשביל פסל מיכה.

אמנם יראה על פי מה שאמרו חז"ל ביומא (ע"ה), 'לחם אפירים' שגבלע באברים, הא מה אני מקים ויתד תהיה לך על אונך לאחר ששרחו, ופרש רש"י שנתרעמו על הפן, שאמרו לחם הקלוקל, אמר הקב"ה אני אמרתי יהיו כמלאכי השרת, עכשו אני מטריח אותן שלש פרסאות, כי מחנה ישראל שלש פרסה תהו.

ואם כן במחנה רב פנה, ודאי היו כמה אנשים שהצרכו לצאת חוץ למחנה לעשות צרכיהן, ואותן גם כן יתכן שיוכל בלעם לראותן, שגם הנה היה חוץ לענן, וכבר פרש רש"י (יומא ע"ה) על שאמרו לחם הקלוקל נעשו בזה להצטרף לילך חוץ לשלש פרסה.

זה שאמר לכה ארה לי יעקב, שארה הוא למעט על ידי עין הרע, וזה אי אפשר בישראל שהלכו תוף הענן ולא שלטא בהו עינא בישא, משום הכי אמר ארה לי יעקב' אלו הגרים שהלכו חוץ לענן ואפשר להכניס בהם עין הרע, מה שאין כן בישראל אמר 'קבה' שהוא לשון קללה, אבל עין הרע לא שלט בהם משום שהלכו תוף הענן.

וזה ששלח גם כן בלק לבלעם (כב ו) לכה נא ארה לי את העם הזה, דהא כבר הקדמנו דכל מקום שנאמר 'העם' הוא הערב רב, והגרוע הלכו חוץ לענן ואפשר להכניס בהם עין הרע, משום הכי אמר לשון 'ארה' דהוא עין הרע על 'העם הזה' דהוא ערב רב.

ובזה אפשר להבין גם כן פגנת הפסיקתא, 'וישית אל המדבר פניו' (כד א), בקש להזכיר להם עון העגל וכו'. ויש לדקדק מה היה פגנת בלעם בזה לעורר אליהם עון העגל, אלא הוא הדבר אשר דברנו, דכונת בלעם היה להכניס בהם עין הרע, אף המניעה היה מצד העננים שהיו מקיפים אותם, ואיתא במדרש ששחטאו בעגל נסתלקו מהם הענני כבוד, ואם כן יש לומר שזה היה פגנת בלעם להזכיר עליהם עון העגל, פן על ידי זה יסתלקו העננים מישראל, ואז יהא ספק בידו להכניס בהם עין הרע.

מלא העמר

רבי אריה לייב זינגר זצ"ל

ראה בלעם את שבט דן שנפלטו מהענן, ואת האנשים שהצרכו לצאת מחוץ המחנה מחמת תלונת המן

וישלח מלאכים אל בלעם בן בער וגו' ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני וגו'. ויבאו אל בלעם ויאמרו לו

רַבִּים מֵעַם הָאָרֶץ צְרִיכִין לְצִאת חוּץ לְעֵנָן לְעֲשׂוֹת צְרִיכִיהֶם, וְזֶה הִיָּה בַחֲטָא שֶׁתִּפְּלוּ עַל הַמָּן, וְזֶה רָמַז קִבְּהָ רֵאשִׁי תְּבוּת קִצְּהָ בְּלֶחֶם הַקֶּלוֹקָל, שֶׁזֶּהוּ גֵרָם שֶׁנִּרְאוּ בַחוּץ לְשֵׁלֶשׁ פָּרָסָאוֹת.

וַיִּהְיֶה לְפִי זֶה רָמַז בַּתְּבוּת, פִּי בַתְּחִלָּה אָמַר לִכְּה נָא, 'לִכְּה' בְּגִימַטְרִיָּא 'דָּן' עִם הַכּוֹלֵל, וְגַם 'לִכְּה נָא' בְּגִימַטְרִיָּא כֵּן דָּן, שֶׁיַּעֲדֵעַ שְׁלֵא יוּכַל לְרֵאוֹת רַק אֵלֹו שֶׁפִּלְטָן הָעֵנָן, וְאוּלַם הַפַּעַם הַבַּיִן אֲשֶׁר עֲכָשׁוּ

מַעֲשֵׂי צְדִיקִים

סִיַּם הָאֲבֵרָה אֶת קוּשִׁיתוֹ וְאָמַר, "הֲלֹא בְלַעַם עָנָה לְשִׁלּוּחֵי בְּלֵק דְּבָרִים נְכוֹנִים וְצוֹדִיקִים, מִפְּנֵי מָה מְגַנֶּה אוֹתוֹ רִשְׁיִי עַל כִּפּוֹ, וּלְעַמַּת זֹאת לְהַבְדִּיל אֶת יַעֲקֹב אֲבִינוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם, הוּא מְצַדִּיק".

מִשֶׁהַבְּחִין כִּי הֵרַב עוֹמַד נְבוֹךְ וְאִינוּ יוֹדַע לְהִשִּׁיב, הַמְּשִׁיחַ וְאָמַר, "אֲנִי אֶגִּיד אֶת הַתְּשׁוּבָה שְׁלִי, כִּי אָמַר הַרְה"ק הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זִיע"א, 'תְּלוּי מִי הוּא הָאוֹמֵר'.

אִם הָאוֹמֵר וְהַמְדַבֵּר הוּא יַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה, הֵינּוּ צְדִיק הַדּוֹר, הוּא יְכוֹל לְדַבֵּר אֶפְלוּ דְבָרִים שְׂאִין אֵנוּ מְבִינִים אוֹתָם, וְאִף שֶׁלְּכַאוּרָה הֵם נִרְאִים כְּדְבָרִים פְּשׁוּטִים, וְעֲלִינוּ לְדוֹנוּ לְכַף זְכוּת. לְעַמַּת זֹאת אִם הַמְדַבֵּר הוּא בְלַעַם, רִשְׁעַ מְרִשְׁעַ, אֶפְלוּ אִם הוּא אוֹמֵר דְּבָרִים הַיְכוּלִים לְהַתְּפָרֵשׁ כְּדְבָרִים טוֹבִים וְנְכוֹנִים, צְרִיכִים לְגַנוּתוֹ עַל כִּי".

הֵרַב הַחֲוִיר וּפְנָה לְדַרְכוֹ, וְהָאֲבֵרָה הַמְּשִׁיחַ בְּדַרְכוֹ לְקַבֵּל אֶת פְּנֵי קִדְשׁוֹ שֶׁל רַבִּי אֶהָרֹן, שֶׁהִגִּיעַ לְעִיר. (מַאוּרֵי אֵשׁ)

וְיָבֵא אֱלֹקִים אֵל בְּלַעַם לִילָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם לְקֹרֵא לָךְ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים מוֹם לָךְ אַתָּם (כּו ב)

בַּעֲרִיָּה קִטְנָה הַתְּגוּרָר יְהוּדִי בּוֹר וְעַם הָאָרֶץ, שֶׁמְזַלּוֹ הָאִיר לוֹ פְּנִים. הַצְּלִיחַ בַּעֲסָקוֹ

וַיַּעַן בְּלַעַם וַיֹּאמֶר אֵל עַבְדֵי בְּלַם אִם יִתֵּן לִי בְּלַם מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לְעַבֵּר אֶת פִּי ה' אֱלֹמִי לְעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוּלָה (כּו ביה) **בְּרִשְׁיִי** לְמַדְנוּ שֶׁנִּפְּשׁוּ רַחֲבָה וּמַחְמַד מְמוֹן אַחֲרִים.

בְּאֵחָת הַהִזְדַּמְנוּיּוֹת בָּהֵן שֶׁב הַרְה"ק **רַבִּי אֶהָרֹן הַגְּדוֹל מְקַאֲרִינִן** זִיע"א מִמַּסְעוֹתָיו הַרְבִּים בְּרַחֲבֵי הַמְדִינָה, לְבֵיתוֹ שֶׁבְּקֹאֲרֵלִיו, שָׁמַע אַחַד הָאֲבֵרָכִים שֶׁהִיָּה לְמַדָּן גְּדוֹל וְהַתְּגוּרָר בְּעִיר, שֶׁהֵרַבִּי שֶׁב לְעִיר, וּמֵאַחַר וְהִיָּה מְקַשֵּׁר בְּקַשֵּׁר חֲזַק לְרַבִּי הַזְּדָרְז אֵל בֵּיתוֹ לְקַבֵּל אֶת פְּנֵי קִדְשׁוֹ.

בְּדַרְךָ פָּגְשׁוּ הֵרַב דְּמַתָּא, וְלִשְׂאֵלְתוֹ לְהִיכֹן הוּא רַץ, עָנָה שֶׁהוֹלֵךְ לְהַקְבִּיל אֶת פְּנֵי רַבּוֹ. אָמַר הֵרַב דְּמַתָּא לְאֲבֵרָה, "מָה כִּבֵּר תִּשְׁמַע אֲצֵל רַבִּי, בֵּא וְנִשְׁבַּע שְׁגִינוּ, לִשְׂאֵל וְלִתֵּן בְּפִלְפוּלָא דְאוֹרִיתָא".

אָמַר הָאֲבֵרָה לְרַב הָעִיר, "אִם יִתְרַץ לִי הֵרַב קוּשִׁיא אַחַת שֶׁאֲשַׂאֲלָהּ, אֵלַי עַמּוֹ", אָמַר לוֹ הֵרַב, "שְׂאֵל נָא שְׂאֵל".

פָּתַח הָאֲבֵרָה וְאָמַר, "מְצִינוּ בְּשַׁעַה שֶׁאֲמַר יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְלָבֵן, 'תְּנֶה אֶת אֲשֵׁתִי, מְצַדִּיק רִשְׁיִי הַקְּדוּשׁ אֶת דְּבָרָיו. וּלְעַמַּת זֹאת בְּפִרְשַׁת בְּלַק, כְּשֶׁבְּלַק הוֹדִיעַ לְשִׁלּוּחֵי בְּלַעַם, 'אִם יִתֵּן לִי בְּלַק מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לְעַבֵּר אֶת פִּי ה', מְפָרֵשׁ רִשְׁיִי", דַּעַתּוֹ שֶׁל בְּלַעַם זְחוּתָה הִתְּהָ עֲלָיו".

לפי שהיה הזמן דחוק, הפציר הרבי במוהל שילון עמו בגוסטיניו בליל ששי, למען ישכימו לצאת אל הכפר עם בקר ולשוב בשעה מקדמת. כאשר הגיעו לכפר וראו את ה'יחוס' שבעבורו טרחו והתכוננו כל כך, הצטער המוהל.

הביט הרבי בפני המוהל, וראה כי נפלו פניו, חלשה דעתו על הנסיעה, וגם על ההכנות הרבות שעשה הרבי, המתאימות לילד קדוש מרחם.

פנה הרבי ואמר למוהל, "אנחנו מבינים בכסף ובזהב, במרגליות ובאבנים טובות, אולם על שערה של איש יהודי, אין אנו מבינים.

בקטנותי למדתי אצל מלמד שהיה מחסידי הרה"ק העבודת ישאל מקוונץ זיע"א, הוא ספר באזני על כפרי מפשוטי עם שהיה חשוף בנים, ומעולם לא עלה בדעתו לנסע לצדיק שיעתיר בעדו להפקד בזרע של קימא.

הפצירה בו אשתו לנסע למגיד הקדוש מקוונץ שיתפלל בעדם, והוא נענה לתחנוניה ועשה כבקשתה. המגיד ברכם שיפקדו בזרע של קימא, וברכתו נתקימה. לימים חלה הילד בחלי מסכן, הפצירה בו אשתו שישע בשנית אל המגיד, והוא ברכם ברפואה שלמה.

כאשר בא לביתו סמוך ובטוח בברכת הרבי, לא ראה כל שפור במצב התינוק, להפך, מצבו הלך ונהמיר, הרפואות שנתנו לו הרופאים לא הועילו מאומה, עד שאמרו נושא לחייו.

הנפרי שהיה אדם פשוט, התיאש מהילד ופנה לעסקיו, אולם אשתו לא יזה מעריסתו, ישבה על ידו בדאבון לבה, כאשר

ועלה בעשרו מעלה מעלה, עד שהפך לעשיר העירה, וכדרכו של עולם, יחד עם כספו אף עלה לגדלה, עד שהיה לבעל הדעה בכל עניני המקום.

אחר שנשאה בתו של בעל המאה לחתן מגשם, התפנתה בעירה משרת הבעל תוקע, והלה עמד על דעתו כי חתנו ישמש כבעל התוקע בעיר, לבני העירה לא נותרה בררה, הם נאלצו לצית לו, וכבדו את החתן בתקיעת שופר.

לפני התקיעות שאל השטן את התוקע, "היתכן, כל השנה אתה מידי הקרובים, חברי ועושה את רצוני, עכשו אתה יורד לחיי, ועומד לתקוע בשופר כנגדי". השיב הבעל תוקע, "אתה צודק, אף כעת כבר אין לי בררה, אני לבוש בקיטל ועומד על הבימה, אספוג בזיונות גדולים אם ארד כעת ולא אתקע".

אמר השטן, "אם בשל כך אתה נשאר כאן, מתכונן לתקוע בשופר אף ורק מאחר שאתה כבר לבוש עם הקיטל על הבימה, ולא נותרה בידך בררה, תקע, תקע", לא אכפת לי כלל מכאלו תקיעות".

כך נאמר אצל בלעם, 'אם לקרא לך באו האנשים קום לך אתם, לו היתה כונתך לקלל בכונות גדולות, היתה סכנה בדבר, אף כיון שחפץ הנדך ללכת רק עבור כבוד וכסף, אין זה שוה מאומה, לך אתם'. (ממסקה ישראל)

מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל (בד י)

בכפר קטן סמוך לגוסטיניו, נולד בן זכר למזל טוב, והרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטיניו זיע"א המתגורר בעיר הסמוכה, הזמן לשמש כסנדק בברית המילה שעמדה להתקיים בזמנה, בערב שבת קדש.

בכפו, והסתתרתו מפניהם. לאחר שברחו העירה, מהרתי לטל סכין, חתכתי את חבל התליה מראש היהודי, והצלתי את חזיו בנשימותיו האחרונות.

אחר הענקתי לו חמשה ושבעים רבלים מכספי האישי, שלא יהיה לו הפסד ממון, והעני הלך לביתו בשמחה עצומה, על חזיו שננתנו לו לשלל ברגע האחרון.

כאשר הגיעו החילים למחנה, נערך מפקד, ושמו לב להעדרי, החילים אמרו שהייתי עמהם ונשארת בדרך, והמפקד שלח אותם לבקשני. הם מצאוני עומד באותו מקום, וראו שהתלוי איננו, הבינו שאני הצלתי.

בפחדם פן אגלה הדבר למפקדם, החליטו לתלות אותי על העץ אשר הוכן לעני, וכן עשו, למפקדם אמרו שמצאו אותי תלוי על עץ, אחר קראו ליהודים בני המקום, שלקחוני לקבורה בבית החיים בקוזניץ.

אחר פטירתו כשבאתי לפני בית דין של מעלה לדין, יצא הפסק שאי אפשר לתת לי גן עדן מחמת שכל ימי עברתי עברות, אך גם לגיהנם אין להכניסני, שהרי הצלתי נפש אחת מישראל, כאלו קימתי עולם מלא, ובפרט שמסרתי נפשי עליו, ונתתי נפשי תחת נפשו. לבסוף פסקו בית הדין שאהיה רופא ילדים, מן השמים נתנו לי רשות להחיות נפשות בעת שצריכים ישועה.

כל זאת ספר הרבי מגוסטינין למוהל, כדי לישב דעתו, לראות כמה גדל קדשת נקדה אחת יהודית בתוך נפש ישראל, ואין לנו שום ידיעה והבנה באף אחד מישראל. "לכו, אל ירע בעיניך הדבר הזה, והבו פי הוא מוסר גדול". (טיח שרפי קודש)

מדי פעם השגיחה על העולל ההולך וגונע לנגד עיניו, לבדק האם נותרה בקרבו עדן מעט חיות.

מחמת גדל המרירות נתנמנמה למספר רגעים, כשהתעוררה משנתה, נחרדה לראות חיל העומד ליד עריסת הילד עם פך וכף בידו, והוא נותן לתינוק לשתות איזו רפואה, מרב בהלה פרצה בצעקה, והחיל האלמוני נמלט.

מאותו הרגע הוטב לילד, מצבו הלך והשתפר, עד ששב לאיתנו. חששה הכפרית אולי היה פאן איזה כשוף או מכוחות טמאה ח"ו, והם נסעו שוב למגיד הקדוש, שאמר להם שלא ידאגו ואין זה דבר רע חלילה, ופטרום לשלום.

לאחר מכן צוה העבודת ישראל על משמשו, "טול מקלי ולך לבית החיים בקוזניץ לקבר החיל הידוע, הך על קברו במקלי, ואמר לו, שהמגיד קורא לו". הוא עשה כן, החיל הגיע, וישאלו המגיד, "מי עשה אותך לרופא ילדים".

פתח החיל וספר, "בשעה שנלקחתי לצבא, התערבתי בין הגויים והתנהגתי כאחד מהם, לא נכר מיהדותי מאומה, מלבד שהייתי רשום בפנקסם כיהודי.

יום אחד הלכתי בדרך עם החילים ופגשנו יהודי עני הולך מן הכפר, החילים הקיפוהו, בדקו במלבושיו, מצאו חמשה ושבעים רבל כסף, ונטלו ממנו כל ממונו, לא עלה בדעתם להזהר מפני פי הייתי בעיניהם כאחד מהם, ומחמת פחדם שלא יתלוננו העני באזני מפקדם על שנטלו ממנו, תלו אותו על עץ, והלכו לדרךם.

בראותי את אכזריותם, נתעוררה בלבי הנקדה היהודית, נמלאתי רחמים על אותו יהודי הנופח את נשמתו על לא עול

תמות נפטי מות ישרים ותהי אחריתי במהו (כז י)
בזמן בו נגזרה על יהודי רוסיה גזרת הלבוש ופאות הראש, הגיע לביתו של **רבי הלל מפאריטש** זיע"א שכהן אז כרבה של בורז'יסק, הקצין הראשי של המשטרה המקומית בלונת שנים מפוקדו, ובקשו לגזז בכח את פאות ראשו של הרב.

נחרד רבי הלל, אחז בידו בפאותיו בשארית כחותיו, ולא הניחם לגזוע בהן. השוטרים החלו להכותו בחרבתייהם על ידיו ועל ראשו ברב אכזריות, והוא פרץ בזעקות שנשמעו היטב בכל רחבי העירה.

הקולות הגיעו לאזני החיט שהתגורר בסמוך, הוא מהר לבוא למקום, ומשראה את השוטרים המתעללים ברב, הבטיח להם מתנות. מאחר והם כבדו את החיט ששמש בין היתר כתופר את מדיהם, נענו לבקשתו והניחו לרבי הלל.

מששבה אליו נפשו הבטיח רבי הלל לחיט בעבור הצלתו, כי לאחר מאה ועשרים יזקה להטמן בסמוך לו. אחר הסתלקותו מן העולם, נטמן רבי הלל בבית הקברות אשר בתרסון, בה שהה אותה עת.

משהזקין החיט, נסע לדור בסמוך לבני משפחתו שהתגוררו באחת העירות הסמוכות לתרסון, כשחלף החיט בדרך בתרסון, מצא בה מקום לינה בבית הכנסת אורחים של הקהלה, שם חלה עד שלבסוף נפטר לבית עולמו.

צבאי החברא קדישא שלח את אנשיו לערוך את הלונתו, היו אלה ימי חרף ושלג כסה את פני האדמה. משהגיעו אנשי החברא קדישא לבית העלמיו, התכוננו לקברו בחלקה המיעדת עבור אנשים בלתי מזהים.

חלפו ימי סערת החרף בהם כמעט ולא התהלכו אנשים בשטח בית הקברות, לאחר שהפשירו השלגים, התפלאו המבקרים בבית העלמין לראות כי האורח האלמוני נקבר במקום מכבד, סמוך לקברו של רבי הלל מפאריטש.

שלח רב העיר תרסון מכתב אל רבה של בורז'יסק, לברר מי האלמוני שזכה להטמן בסמוך לרבי הלל, באגרת התשובה נודע לו הספור, אודות החיט שרבי הלל הבטיחו לשכן לידו לאחר מאה ועשרים, והוא אכן דאג לקיים את הבטחתו. (רשימות זכרים)

לא הביט און ביעקב (כז בא)

בשנת תרי"ח, הזדמן הרה"ק **רבי יצחק מנעשכז** זיע"א לעיר אליק, בה התעכב מספר ימים. בבקר כשכבר היה לבוש בטלית ועמד להתחיל בתפלה, נכנס אליו אחד ממשמשיו, וספר על אדם שמעשיו אינם הגונים.

עמד הרבי כשהוא אחוז בידית הדלת, ואמר בתרעמות למשמש, "אתה בביתי זה כפה שנים, הטרם תדע שבשעה שאדם אחוז את הידית של הדלת, אני יודע ומרגיש מיז מה שעשה מיזם הנלדו.

אבל מה אעשה, כתיב על הקדוש ברוך הוא, 'לא הביט און ביעקב' וגו', כי הוא יתברך לא מבט על חלק הרע, ואין אסתכל אני על חלק הרע, אין דרכנו להסתכל רק על חלק הטוב שבאדם, שכן אלמלי אסתכל על חלק הרע, לא הייתי מניח לאדם להכנס לביתי".

פעם אחרת אמר רבי יצחק, כי באותו הזמן שהתעתד לעזוב את בורז'יטשוב ולפתח את בית מדרשו בנעשכז, פעל בבקשתו

אָשׁר מַחֲזֶה שְׂדֵי יַחֲזֶה (כד ז)

מִלִּפְנֵי ה' יִתְבָּרַךְ שְׁלֹא יֵרָאֶה אֶת חֶלֶק הָרַע שְׁבָאָדָם, רַק אֶת חֶלֶק הַטּוֹב. (זכריון טוב)

אָמַר הַרְהִ"ק **הַדְּבָרִי חַיִּים מִצְאֵנִי** זִיע"א לְתַלְמִידוֹ הַרְהִ"ק **רַבִּי שְׁמוּאֵל פְּרַנְקֵל מְדַאָרְג** זִיע"א, סִגְלָה לְהַצִּיל אָדָם מִיַּד שׁוֹנְאִיו. כְּתִיב בְּפָרֶשֶׁת בְּלֶק 'אָשׁר מַחֲזֶה שְׂדֵי יַחֲזֶה', וּמִתְרַגֵּם הַמִּתְרַגֵּם, 'חֲזוּ מִן קֳדָם שְׂדֵי'.

בְּלַעַם רָאָה רַק אֶת הָאוֹתוֹת הַקּוֹדְמוֹת לַשֵּׁם שְׂדֵי, דְּהִינּוּ אוֹתוֹת רַגִ"ט, בְּגִימְטְרִיָּא מְסַפֵּר שֵׁם 'רִיב' הַמְסֻטִּין, וְלֹא אוֹתוֹת שֶׁל אַחַר שֵׁם שְׂדֵי, דְּהִינּוּ אוֹתוֹת 'תְּכָה', בְּסוּד 'רְשַׁע לְמָה תְּכָה רַעַר'.

זֶה שְׁאָמַר הַכְּתוּב (לעיל כג ה) 'וְכֹה תְדַבֵּר', וּמִפְרָשׁ רַשִׁי ז"ל, נִתֵּן לוֹ חֶכְהָ בְּתוֹךְ פִּי, כִּי אוֹת ת' מִתְחַלֵּף בְּח', וְנִעֲשֶׂה לוֹ מִן צְרוּף 'תְּכָה', 'חֶכְה'.

גַּם אוֹתוֹת 'בְּלַעַם' שְׁאָמַר וְיִתְהִי אַחֲרֵיתִי כְּמֹהוּ, הֵם רֵאשֵׁי תְבוֹת 'לְרֵאוֹת מִהֲרָה בְּתַפְאֶרֶת עֲזָר', לְהוֹצִיא בְּלַעַם מִפִּי, וְסוֹפֵי תְבוֹת שֶׁל מִהֲרָה בְּתַפְאֶרֶת עֲזָר, הוּא אוֹתוֹת תַּכְ"ה, וְעַל יְדֵי שֵׁם זֶה נִכְנַע בְּלַעַם, שְׁמוֹת אֵלוֹ מְסֻגְלִים לְהַכְנִיעַ הַרְשָׁעִים. (זכריון לחיים עמוד מח אות י)

מִה טָבוּ אֶהְלִיף יַעֲקֹב (כד ה)

וּבְרַשִׁי, רָאָה שְׂאִין פְּתִיחֵיהֶם מְכֻנְיָן זֶה כְּנֶגֶד זֶה, שְׁלֹא יִצִּיץ לְתוֹךְ אֶהֱלֵךְ חֲבִירוֹ.

כְּאֲשֶׁר הַסְּתוּבָה הַרְהִ"ק **רַבִּי חַיִּים מִצְאֵנִי** זִיע"א בְּמִטְרָה לְהַתְרִים גְּבִירִים לְמַגְבִּית צְדָקָה, דָּרַשׁ מֵאֶחָד הַגְּבִירִים הַנִּכְבְּדִים סְכּוּם גְּדוֹל לְצַרְכֵי הַצְּדָקָה, אוּלָם אוֹתוֹ גְּבִיר טַעַן לְפָנָיו,

שִׁיחֲסִית לְמָה שֶׁנִּתְּנָה גְּבִיר פְּלוּנֵי שְׁעָשְׂרוּ רַב מִמֶּנּוּ, דִּי בְּכַר שֶׁהוּא יִסְתַּפֵּק בְּתְרוּמָה קְטִינָה יוֹתֵר מִהֶסְכּוֹם שְׂדוּרֵשׁ הַרְבֵּי, לַעֲמֹת אוֹתוֹ גְּבִיר פְּלוּנֵי, יִמְצֵא שֶׁהוּא יִתּוֹ הַרְבֵּה יוֹתֵר.

הַשִּׁבוּ הַרְבֵּי, עַל הַפְּסוּק 'מִה טָבוּ אֶהְלִיף יַעֲקֹב', מִפְּרָשׁ רַשִׁי, 'רָאָה שְׂאִין פְּתִיחֵיהֶם מְכֻנְיָם זֶה כְּנֶגֶד זֶה'. 'פְּתַח' מְרַמֵּז עַל הַצְּדָקָה הַנִּקְרָאת פְּתַח, כְּכַתוּב (דְּבָרִים טו ה) 'פְּתַח תִּפְתַּח אֶת יְדֶךָ'. זֶה אִין פְּתִיחֵיהוֹן מְכֻנְיָם זֶה כְּנֶגֶד זֶה, שְׂאִין הָאֶחָד מֵעֲרִיף אֶת עֲצָמוֹ בְּצְדָקָה כְּנֶגֶד חֲבֵרוֹ, אֲלֵא כֹּל אֶחָד נוֹתֵן כְּפִי הַיְכָלֶת וְהַשְׁגָּה שְׁלוֹ, בְּלֵא לְבָדֵק וְלַהֲסַתְּכַל בְּמִדַּת פְּתִיחַת הַיָּד שֶׁל הָאֶחָד. (חֲמִדָּה גְּנוּזָה)

אִם יִתֵּן לִי בְּלֶק מְלֵא בֵּיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכֵל לְעֵבֵר אֶת פִּי ה' לְעִשְׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבִי (כד יג)

כְּאֲשֶׁר הִגִּיעַ **רַבִּי מֹשֶׁה פִּינְיָטְסִיין** זצ"ל לְהַתְגוּרָר בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית, סָבַל זְמַן מְמֻשָּׁר מְחֻסְרוֹן פְּרֻנְסָה, אוֹתָהּ תְּקוּפָה הִגִּיעוּ לְבֵיתוֹ כְּמָה מְרֵאשֵׁי אֲגֻדַּת הַרְבָּנִים, וְהִצִּיעוּ לוֹ לְהַתְפְּרֹגֵס מִדִּינֵי תוֹרָה שְׂיָבֵאוּ לְפָנָיו.

כְּדִי לְהַתְחִיל לְפָרְסוֹם בְּתַחוּם, הֵם פָּנּוּ אֵלָיו בְּעִנְיָן שֶׁהֵם עֲצָמָם הִיוּ מְעַרְבִים בּוֹ, בְּדִין תוֹרָה שֶׁנֶּעְרַף בֵּין הַרְבָּנִים הַלְלוּ שֶׁהִיוּ אַחֲרָאִים עַל הַכְּשָׁרוֹת בְּבֵית הַשְּׁחִיטָה, לְבִין אֶחָד הַשׁוֹחֲטִים שֶׁשָּׂמַשׁ כְּעוֹבֵד שְׁלֵהֶם.

הַשׁוֹחֵט הִסְכִּים אִף הוּא לְבוֹא וּלְהַתְדַּיֵן בְּפָנָי רַבִּי מֹשֶׁה, אָשֶׁר שָׁמַע אֶת מְכַלּוֹל הַטַּעֲנוֹת וְהַתְּבִיעוֹת, וְאַחַר פִּסֵּק כְּנֶגֶד הַרְבָּנִים הַמְּשֻׁגְיָחִים, שֶׁנֶּאֱלָצוּ לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם אֶת פִּסֵּק הַדִּין.

לְאַחַר מִכּוֹן בָּאוּ הַרְבָּנִים בְּכַעַס, וְאָמְרוּ שְׂאִינָם מְצַלִּיחִים לְהַבִּין אֶת מַעֲשֵׂיו, מַעֲשֵׂים שֶׁל אָדָם הַמְּבַקֵּשׁ לְאֵבֵד עֲצָמוֹ לְדַעַת, הֵם

שאָכוּ זָכָה וְעֵלָה בַּגּוּרְלִי, וּמִיָּד נִתְמַלֵּא שְׂמֵחָה. **בְּשִׁרְצָה** לָגַשְׁתָּ וְלִטּוֹל אֶת הַמַּגִּיעַ לוֹ, בְּדַק הַמְּמָנָה אֶת הַטּוֹפֵס, וְאִז שָׁם אָל לְבוּ שְׂאִינוּ מִחֶתֶם, כִּי הִגַּם שְׂבָאָמֶת הוּא כְּתָב וּמִלֵּא אֶת הַמַּסְפֵּר הַנִּכּוֹן, שְׂכַח לְהַחֲתִים עֲלָיו אֶת הַסּוּכּוֹ שֶׁל הַגּוּרְלִי, וְעַל כֵּן אִין לִטּוֹפֵס כָּל תַּקּוּף וְאִינוּ יָכוֹל לְקַבֵּל עֲלָיו מְאוּמָה.

אִז נִוְכַחוּ הַכֹּל לְרֵאוֹת אֶת קִדְשֵׁי הַצִּדִּיקִים, וְלֵאדֹר גִּיסָא רָאוּ וְהִבִּינוּ כָּלֵם שְׂאָם אִין הַדְּבָר מוֹכֵן לְאֵדָם פְּלוּנִי, לֹא תַעְזֹר לוֹ שׁוּם הַשְׁתַּדְּלוֹת וְעֵשְׂיָה. (רְשִׁימוֹת וּזְכוּרוֹת מִמְרוֹן הָאִמְרֵי מִנְחָם)

אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּבֶנּוּ וְלֹא קְרוּב (כד יז) **בְּעִקְבוֹת** הָעֲנִיּוֹת הַגְּדוּלָה שֶׁשָּׂרְרָה דְרוֹף קִבְעַ בְּחֶצֶר הַקֶּדֶשׁ בְּקֶאֱרָלִיו, הַחֲלִיטוֹ הַחֲסִידִים כִּי מַעֲתָה לְמִשְׁפַּחַת תַּקּוּפַת זְמוֹן, לֹא יִנַּח הַמִּשְׁבֵּב"ק לְהַכְנִס אֶל הַרְה"ק **רַבִּי שְׁלֵמָה מִקְאֶרְלִין** זִיע"א הִי"ד, לְעַנְיִים לֹא מְכָרִים.

אֶחָד הָעֲנִיִּים שֶׁהָיָה צָרִיף לְהַשִּׂיא שְׂתִּימִים מְבִנּוֹתָיו וְלָרֶשׁ אִין כָּל, לֹא רָאָה בְּנַפְשׁוֹ אֶפְשָׁרוֹת שְׂיִוְכַל לְהַשִּׂיאָן מִחֲסָרוֹן מְעוֹת, וְהוּא הַשְׁתַּוְקָה לְהַגִּיעַ אֶל הַרְבֵּי וְלְהַשִּׂיחַ אֶת לְבוֹ עַל מַצְבּוֹ הַקְּשָׁה, אִף הַרְשׁוֹת לְהַכְנִס לֹא נִתְּנָה לוֹ.

מִחֲסָר בְּרָהּ הַחֲלִיט לְבוֹא אֶל הַרְבֵּי אַחַר חֲצוֹת הַלַּיְלָה, בְּחֶשְׁבוֹ שְׂאִז הַמִּשְׁבֵּב"ק יִשּׁוּן, וְכֹךָ יִהְיֶה בְּאֶפְשָׁרוֹתוֹ לְהַתְקַבֵּל עַל יְדֵי הַרְבֵּי. הוּא הַמְתִּין סְמוּךְ לְבֵית הַרְבֵּי עַד שֶׁהַגִּיעַ חֲצוֹת לַיְלָה וְכָל הַקְּהָל עִזַּב אֶת הַבַּיִת, נִכְנַס הַיִּשָּׁר לְחֹדֶר הַרְבֵּי, וְשָׁטַח אֶת בְּקֶשְׁתּוֹ בְּפָנָיו. "עֲנִי מְרוּד הוּא, בְּיָדוֹ אִין פְּרוּטָה לְפָרְטָה, וּבְפָרְטָה לְחַתֵּן אֶת בְּנוֹתָיו".

אִמֵּר לוֹ הַרְבֵּי, "לָךְ וְהַעִיר בְּשִׁמִּי אֶת הַמִּשְׁבֵּב"ק שְׂיִשּׁוּן בְּחֹדְרוֹ". כְּשֶׁשָּׁמַע מִהַעֲנִי הִלֵּא

חֲפָצוֹ לְהִיטִיב עִמּוֹ וְלִדְאָג לְפָרְנִסְתּוֹ, וְהוּא יוֹצֵא בְּפִסְק הַלְכָה כְּנִגְדָם.

לִימִים סִפֵּר רַבִּי מֹשֶׁה שֶׁלֹּא הִתְפַּעַל מִדְּבָרֵיהֶם אֶפְלוּ כְּמִלֵּא נִימָא, וְהַשִּׁיב בְּתַקִּיפוֹת שְׂאָסוּר לְזִיף אֶת הַתּוֹרָה וְלִפְסוֹק שְׂקָר, הוּא יָדוּן דִּין אָמֶת, וְיִקּוּב הַדִּין אֶת הַהֶר.

הַרְבֵּים יָצְאוּ וְסִפְרוּ אוֹדוֹת הַרְבַּ הַמְּשֻׁנָה שֶׁהִגִּיעַ מְרוּסְיָה, הַסִּפּוּר עֲשֵׂה רִשְׁמֵי עֲצוּם. לֹא נִקּוּף זְמוֹן רַב, וְאֲנָשִׁים רַבִּים הִגִּיעוּ דוֹקָא אֲלָיו שְׂיָדוּן בִּינְיָהֶם, אַחַר שֶׁהִתְפָּרַס מְרוּחִים כְּרַב מִיָּחֵד, שְׂרַק אָמֶת לְאִמְתָּה לְנִגְדָ עֲנִיּוֹ. (אֲגָרוֹת מִשָּׁה)

לֹא אוּכַל לְעַבֵּר אֶת פִּי ה' לְעֵשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְכִּי (כד יג)

כֵּן שְׁמַעְתִּי מֵאֲנִ"שׁ לְפָנַי שְׁנַיִם רַבּוֹת מַעֲשֵׂה נוֹרָא הַמְּלַמֵּד עַל אָמוּנָה שֶׁלְמָה בְּהַשִּׁי"ת בְּהַשְׁגָּחַת פְּרִיטָה, וּבְאִמּוּנַת צִדִּיקִים.

אֶחָד הַחֲסִידִים שֶׁהִתְגוּרַר בְּחוּץ לְאֶרֶץ, זָכָה לְעֵשׂוֹת עֲבוּר הַרְה"ק **הָאִמְרֵי מִנְחָם מְאֻלְכֵסְנֵדֵר** זִיע"א טוֹבָה כָּל שְׂהִיא, וּמִשְׁחָשׁ כִּי הַרְבֵּי מְכִיר לוֹ טוֹבָה עַל כָּף, בְּקֶשׁ וְהַפְצִיר בְּרַבֵּי מַסְפֵּר פְּעָמִים, שֶׁהוּא יְגַלֶּה לוֹ אֶת הַמַּסְפֵּר שְׂיִזְכָּה בְּהַגְרַלַת הַלוֹטוֹ.

בַּתְחִלָּה שָׁחַק מִמֶּנּוּ הַרְבֵּי, אָמַר בְּדְרוֹף צַחוֹת שְׂאָם הִיָּה יוֹדַע, הוּא בְּעֶצְמוֹ כְּכֹךָ הִיָּה מְמַלֵּא מַסְפֵּר זֶה וְזוֹכָה בַּגּוּרְלִי, אִף לְאַחַר הַפְּצָרוֹת רַבּוֹת, נִעְנָה לוֹ הַרְבֵּי, וְאָמַר שְׂאִינוּ יָכוֹל לֹמַר אֶת הַמַּסְפֵּר שְׂיַעֲלֶה בַּגּוּרְלִי בְּשָׁבוּעַ זֶה, אוּלָם לְכָל הַפְּחוֹת בְּאֶפְשָׁרוֹתוֹ לֹמַר אֶת הַמַּסְפֵּר שְׂיַעֲלֶה בַּגּוּרְלִי בְּתַקּוּפָה הַקְּרוּבָה.

הַרְבֵּי אָמַר אֶת הַמַּסְפֵּרִים, וְהַחֲסִיד הַעֲלָה אוֹתָם עַל הַגְּלִיוֹן, וּמֵאוֹתוֹ שְׁבוּעַ הַחֵל לְמִלְאוֹת אֶת הַמַּסְפֵּרִים הַלְלוּ. כַּחֲלָף תַּקּוּפָה קְצָרָה, גְּלָה

מלוה מלכה

העדה, והוא לא נענה לבקשתם, עד שהגיע אלי האר"י הקדוש זיע"א, וגם הוא בקשני לקבל את הנהגת העדה, ושוב לא הסכמתי. **לאחר** מכן הגיע אלי התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א, ובקשני לקבל עלי את הנהגת העדה, ולא הסכמתי. עד שכביכול בעצמו בקשני לקבל עלי את הנהגה, ולא הסכמתי, הבטיח לי כביכול שאם אקבל עלי את הנהגת העדה, אזכה לעינים שאוכל לחזות בהם מסוף העולם ועד סופו".

המשיך הרבי ואמר, "אברך צעיר הייתי אז, והסכמתי וקבלתי את הנהגה, לאחר מכן ראיתי כי דבר זה מפריע לי לעבודת הבורא ב"ה, בקשתי שיקחו ממני את הכח הזה, אולם בכל זאת משהו מאותו כח מפלא נותר בקרבי".

לכן אני מזכירך בזאת, כי לפני כך וכך שנים היה לך שתף לעסק, השתף נסע למרחקים בענייני העסק ונפטר בדרך, ואתה ירשת את כל חלקו של אותו שתף, ולא העברת את חלקו למשפחתו.

אני מודיע לך כי זה האיש העומד לידינו, הנו בנו של השתף שלך, עלה אפוא אל ביתך, הכן חשבון כמה מגיע לשתף, ותן לו את מלא החלק של אביו המגיע לו". העני קבל לידי בו במקום את כל ירשת אביו, הצליח לחתן בכבוד את בנותיו, ואף נשאר בידו כסף למחיתו. (מאורי אש)

קורא, שהרבי קורא לו, חרה אפו על העני שזכנס ללא רשות, אולם ברה לא עמדה בפניו, בחסר רצון הכרח לקום ממשכבו, ולהכנס לחדר הרבי.

משוכנס צוה עליו הרבי, "הדלק את העששית, ונלה, מבלי לדעת לאן". הוא עשה כאשר נצטוה, הדליק את העששית, ויצאו שלשתם את הבית.

הם הרחיקו מהעיר והגיעו לאחד הארמונות הסמוכים לה, שם עצר הרבי ואמר למשכב, "לך והער את בעל הבית, ותזמינו לבוא אלינו". קששמע בעל הבית שהרבי ממתין סמוך לשער הבית, מהר להתעטף במעילו ולרדת אל הרבי.

בעמדו לפני הרבי, התחנן שיתכבד ויעלה אל ביתו, למה לו לעמד ליד השער, אך הרבי מאן לעלות, ואמר לבעל הבית, "שמע נא את אשר אספר לך. לאחר פטירת רבי ומורי הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א, הגיע אלי מורי ובקשני שאקבל עלי את הנהגת העדה, אך לא הסכמתי.

אחר כף בקשני רבי ומורי הרה"ק המגיד ממעזריטש זיע"א לקבל עלי את הנהגת העדה, ושוב לא הסכמתי. לאחר מכן הגיע אלי הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א ואף הוא בקשני לקבל עלי את הנהגת העדה, אך גם הפעם לא הסכמתי.

הרבי הוסיף ואמר על צדיקים נוספים מדורות עברו, שבאו לבקשו לקבל את הנהגת

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב ורמלמידיו

הקדוש זיע"א, שניהם היו מנשמות דוד המלך עליו השלום, האחד שכנה בקרבו רוח דוד

האור החיים **הקדוש** זיע"א **והבעל שם טוב**

אותו למלך, אמר לו המלך, "הכי מכיר אתה אותי, במה שאמרת שאני קרוב לך".

וינע לו האישי, "אדוני המלך, לא ראיתיך ולא מכיר אנכי אותך מעולם, אף מה היה לי לעשות, אפשר הם הכו אותי מכות אכזריות ולא היה לי שום עצה אף להציל נפשי מהם. אמרתי שקרוב אנכי למלך, למען אנצל מידם".

אמר לו המלך, "בני, כיון שבטחת בי, אצילך", ויצו אותם להניח אותו חפשי. כך אמר דוד המלך עליו השלום, "אלוקי, במה אתה שלי, לא שאני מכיר אותך, לא שאני יודע אותך, רק 'בך בטחתי', אין לי למי להשתיף רק אליך בלבד".

לזאת כו דוד המלך עליו השלום, יען שבטח אני 'בך, אל אבשה'.

אחרי כן הגיש לפניו חסיד נוסף את הקויטל ובו בקשותיו, **ורבי משה מקוברין** זיע"א פתח ואמר לו, דוד המלך ע"ה אמר (תהלים פו ד), 'אליה ה' נפשי אשא'. כשמביאין דורון לאיש בינוני, מביאין לו כלי כסף, לשר חשוב, מביאין דורון כלי זהב, ואם מביאין דורון למלך, מביאין אבנים טובות ומרגליות.

כו אמר דוד המלך ע"ה, "מה הדורון שאוכל להביא לך, אם אביא לך כלי כסף וזהב, הלא 'לי הפסד ולי הזבח', אין לי דורון יותר מעלה מהנשמה, לזה אמר 'אליה ה' נפשי אשא', אינני יודע איזה דורון להביא לך, אלא 'נפשי אשא', שתהיה נשמתי נקייה זכה וברה, ואותה הנני מוסר לך נשמתי כדורון. צריך כל איש ישראל לטהר נפשו ורוחו ונשמתו קודם יום הקדוש, להביאה כראוי לפני מלך הפכוד סלה. (אמרות משה)

המלך, ובקרב השני קוננה נפש דוד, והדבר שקול.

בעת שנסע **רבי גרשון מקייטוב** זצ"ל גיוסו של הבעש"ט לארץ הקדש, צוה עליו הבעל שם לדרש בשלמו של האור החיים הקדוש שהתגורר אותה עת בארץ הקדש, ואכן מיד באו דרש שלומו בשם רבו.

שאלו האור החיים מי הוא רבו, ויאמר "הבעל שם טוב המתגורר במדינת פולניה". והוא קרא אותו בשמו ובשם אמו. ענהו האור החיים הקדוש, "לא ידעיתו". אחרי בשובו בערב שבת קדש מהמקוה, אמר לרבי גרשון, "ראיתי את רבכם במדינת פולניה, אכן חכם גדול הוא".

עוד אמר שרצון הבעש"ט היה לנסע לארץ הקדש להתראות עם האור החיים הקדוש, ואם היה עולה בידיהם להיות יחדיו, היו מתחברים רוח ונפש של דוד יחד, והיתה עת הגאלה שלמה, 'קוץ הימין', אף משמים עקבוהו כידוע. (אמרות משה ע"פ אור ישרים)

אלמי בך בטחתי אל אבושה (תהלים כה ב)

לחסיד שנגש אל הרה"ק **רבי משה מקוברין** זיע"א בערב ראש השנה, וקוויטל בקדו ובקשות עבור השנה הקדשה, פתח רבי משה ואמר.

ישנו משל במדרש תהלים, לאחד שהיה מהלך במדינה בלילה, מצאווהו שומרי העיר והכו אותו, אמר להם, "בבקשה מכם, אל תכו אותי, רק הוליכו אותי למלך, כי אנכי קרוב אליו". שמרוהו עד הבקר וביאו

יומא דהילולא

בשנת תצ"ב עוד הִיה בְּסאלי, ובשנה הִיהא נִדפס באַמֶּשְׁטֶרַדַם ספרו חפץ ה', חדושים על מסכתות הש"ס, אולם מחמת הרדיפות נאלץ לעזוב את עיר מולדתו והגיר למקנס, ומשם לפאס.

עודו בגיל צעיר עמד על משמר חומת היהדות והוסיף משמרת למשמרת, משנתקל בפרצה, לא חדל מלהתריע אף עורר את חבריו לבית המדרש, עד שהדבר תקן. כן למשל נתקבלה תביעתו להחמיר בענין בדיקת הראה, שנועדה להבטיח כשרות לכתחלה.

בתקופת מגוריו במקנס, היו בין החכמים שהתירו כהוראת שעה לאכול סוג מסים של ארבה, והסתמכו על הוראת התר שנתנה בשעתה, רבנו ברוך את הדבר, ונתברר לו כי אותו התר לא נתן אלא בשעת חרום, כאשר נחילי ארבה פשטו על השדות, היבולים הלכו לאבוד, ואנשים מתו ברעב.

באותה שעה התירו חכמים סוג ארבה, שהם ידעו לקבוע את סימני הכשרות. בשנים הבאות המשיכו לאכול סוג זה של ארבה, אם כי שעת החרום כבר חלפה, עד שהדבר נעשה להם כהתר משהודיע רבנו על האסור, נתקבלה הוראתו על דעת הצבור, מלבד אחד שהמשיך.

באתר הלילות, חלם הלה שהוא אוכל שקצים ורמשים, בבקר מהר לבית רבנו, וספר על החלום הרע אשר הראהו. הסביר לו רבנו, כי הראו לו בחלום שהארבה אסור באכילה פשקצים ורמשים. תקנתו של רבנו נתקבלה על דעת הכל, וכן סיעו לו מן

אורו של רבנו הפציע בשנת תנ"ו בבית אביו **רבי משה**, למשפחת 'בן עטר', שפרושו בשם או רוכל בשמים. בילדותו קבל תורה מפי אבי אביו שעל שמו נקרא, עמו עסק בתורה לילות כמים, כפי שהעיד לימים "שלא עבר עליו חצי לילה בשנה, אפילו לילי תמוז, מלקונן ולספד פאשה אלמנה על הרבן בית אלקינו בככי גדול, ולהשלים כל הלילה בתלמוד, עמי וכיוצא בי מיוצאי חלציו".

ברגילו לפרקו, היה לחתן קרוב משפחתו הגביר **רבי משה בן עטר**, שתמך בו בנד רחבה למען יוסיף לעסק בתורה ללא טרדות. ברבות הימים יסד בביתו ישיבה בה הרביץ תורה ברבים, ללא קבלת פרס, כי מלאכת שמים שם על שכמו מימי חרפו, ללמד תורה וללמד.

בהיותו בעל אמצעים נוסף על כתר התורה, השתמש בכסף שהגיע אליו מבית אביו ומחתנו לשם פעולות צדקה וחסד, לבו היה פתוח לכל נזקק וקשה לב, והיה מסייע לעניים ככל יקלתו ולמעלה מזוה. דואג לצרכיהם של בני תורה, ומדי שבוע נהג לקנות עגל לשבת, שוחט אותו, ומחלק את בשרו בין תלמידי חכמים, למען יאכלו וישבעו לכבוד שבת.

ימי שבתו בשלוח לא ארכו, אחר שמת עליו חותנו בשנת תפ"ה, והשאיר אחריו הון גדול, הגשו כנגדו תביעות וטענות שונות מצד אנשים פרטיים. הממשלה הטילה על מסים כבד לפי הרכוש שהיה לחותנו, ואף עקלה את נכסיו. אחר התחילה מריבה בין היושרים, עד שרבנו נתפס למאסר.

למעשה חשבה אלקים לטובה בזה, כי ביפנו ובירושלים שררה אז מגפה. מטעם זה קבע את ישיבתו בעכו, בה נשאר קרוב לשנה, עד אמצע אב תק"ב, אז לאחר התלבטויות, החליט רבנו להעביר את ישיבתו לירושלים, והתישב בעיר הקדש עם ישיבתו.

לא ארכו לו הימים בעיר הקדש, עוד לפני שמלאה שנה לישיבתו בה, נצחו אראלים את המצוקים ורבנו נתבקש בישיבה של מעלה, והוא בן ארבעים ושבע שנה, ביום ט"ו בתמוז תק"ג.

רבנו הסתלק במוצאי שבת קדש בתחלת הלילה, אותה שעה במעזיבזו נטל הרה"ק **הבעל שם טוב** זיע"א ידיו לסעודה שלישית לפני השקיעה ואמר, "כבה נר מערב". (ארויז הלבנון שבחי הבעש"ט), מקום מנוחתו בשפולי הר הזיתים מפרסם כמקום תפלה לכל בית ישראל.

לא נאמרה פטירה באותו צדיק, דברי תורה הקדושים נשארו עמנו, כאשר המוני בית ישראל הוגים בספריו ומוצאים בהם טעמים חדשים בכל עת. כפי שספר הרה"ק **רבי ישראל אביחצירא**, שרבנו בקש הסכמה על ספרו **מהרב יעקב אבן צור** זצ"ל רבה של פאס ומקנס, מגדולי חכמי מרוקו, והוא כתב לו בהסכמתו "כה"ר חיים בן עטר", אמר לו רבנו, "עתיד ספרי שיתפשט בעולם כלו, לכן תוסיף קצת ותכתב כמוהו"ר", אמר לו, "אדרבא כה"ר ראשי תבות 'קהר ה' יראה, אכל כמוהו"ר, 'כמהר הבתולות'. (מדולוי ישראל)

הנית אחריו ברכה את ספריו הקדושים, חפץ ה' על כמה ממסכתות הש"ס, אור החיים על התורה, פרי תאר על שלחן ערוך יורה דעה, ראשון לציון.

השמים, כי עד אז היה הארבה מופיע לעתים מזמנות, מדי כמה שנים, ובמשך עשרות השנים הבאות, לא הופיע הארבה, כך ראו כלם את גדלתו.

היה מעביר על מדותיו, אם אחד מבעלי הדיו שהפסיד בדיו שנתברר לפניו, פתח בחרופין וגדופין, הבליג רבנו ולא ענה לו. חבריו הדינים תבעו ממנו לנזוף בו ואף להטיל עליו חרם כדיו, אולם הוא למד עליו סגוריה כי נפשו מרה עליו, על שנתחבב בדיו.

בשנת תצ"ח, היה במרוקו רעב כבד מאד, רבים מתו, והנשארים הרה נסו. רבנו גלה עם רבני העיר לעיר הבירה טיטואן, מקום מושבם של קונסולי ארופה, שם היתה להם הרוחה. לנכח ההרפתקאות שהשתרגו עליו, החליט כי הגיעה השעה לעלות לארץ הקדש.

רבנו התכונן ליסד בעיר הקדש את ישיבתו, 'מדרש כנסת ישראל', בה ילמדו תלמידיו שיגעו אתו ממרוקו, על כן סובב בערי איטליה, להבטיח את תמיכתם של נדיבי עם שיטלו על עצמם לכלכל את הישיבה.

באיטליה הדפיס את ספרו 'אור החיים' שעל שמו נקרא, ופרי תאר. לאחר שהבטיח את החזקת הישיבה, יצא בדרכו לארץ ישראל עם בני ישיבתו, אליהם נוספו מבני איטליה.

בראש חדש אב תק"א הפליג באניה מליוורנו, עם חבורת תלמידיו שמנתה שלושים נפש, על מנת לעלות לירושלים. רצתה החבורה להפליג ליפו כדי לעלות משם ירושלימה, אולם בעל האניה הוליו אותם לעכו, אליה הגיעו בסוף אלול תק"א.

פרשת בלק

עשו שונא ליעקב

וביקשו לצאת החוצה. אלא שהגוי לא נתן להם להמשיך בדרכם. הגוי התחנן בפניהם כי ישארו בביתו עד יעבור זעם, ואכן הם נענו לבקשתו כשהגוי עומד עליהם ומשרתם בכל צרכם.

לאחר ששהו בביתו של הגוי במשך הלילה, ראו בבוקר שהשמש זרחה והם יכולים לצאת לדרכם. הם הודו לגוי ונפרדו ממנו, החלו שני החברים להתווכח על מהותו של הגוי, כי בעוד שחברו של הרה"ק מפרמישלאן טען שגוי זה ששהינו אצלו הוא 'ערליכער גוי' [- גוי מהוגן], הרי שהרה"ק מפרמישלאן נענה לעומתו ואמר לו שאין הוא גוי מהוגן. לאחר ויכוח ממושך החליטו השניים כי מאחר והם מהלכים אל רבם הרה"ק מקרמניץ, הרי שבבואם אליו יציעו את הויכוח לפניו והוא שיכריע מי הצודק, האם גוי יכול להיות גוי מהוגן.

כאשר באו שניהם אל הרה"ק מקרמניץ, הציעו לפניו את ויכוחם, שבועוד שהחבר טען כי היות והגוי נהג בנו מנהג הכנסת אורחים בצורה נאה ומכובדת ועמד לעזרתנו בשעת צרה, הרי זו ראיה כי הוא גוי מהוגן. אולם הרה"ק מפרמישלאן טען שהרי חז"ל קובעים שהלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב, הרי שאם הגוי היה מקיים את ההלכה, היה ניתן לומר עליו שהוא גוי מהוגן, אולם גוי זה שקירב אותנו ונהג בנו כראוי, הרי שאי אפשר לומר שהוא גוי מהוגן, שכן הוא נהג שלא כהלכה. נענה הרה"ק מקרמניץ ואמר כי בוודאי צדקו ונאמנו הרה"ק מפרמישלאן, שגוי זה אינו גוי מהוגן.

באחת השנים, בפרשת בלק, שבת אצל הרה"ק

הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א היה מהלך עם כמה מתלמידיו, כשלפתע עבר לידם גוי אחד, מהלך לפי תומו. כאשר הרגיש הרבי שהגוי עבר לידו הוא חרד והזדעזע מאוד. התפלאו התלמידים מאוד על חרדתו של הרבי, שכן הגוי היה מהלך לפי דרכו והוא לא נגע בהם לרעה, ושאלו את הרבי: על מה נחרד כל כך, בעוד שהגוי עבר מעליהם ולא היה נראה שיש בדעתו לעשות להם איזה רעה. נענה הרבי ואמר: הלכה היא בידוע שעשיו שונא ליעקב, ומשכך, כל גוי הפוגש ביהודי היה רוצה וחפץ להכות את היהודי הבא לקראתו ולעשות לו רעה, וכשאנו רואים שהגוי עובר בסמוך ליהודי ומניחו ללכת לדרכו, כשהגוי אינו עושה כלום ליהודי, אינו מרים את ידו עליו ואינו מציץ לו, אין זאת אלא מפני שהוא עצלן (הגאון רבי צבי יחזקאל מיכלזון מפלונסק זצ"ל, שו"ת 'תירוש ויצהר' סימן קסב).

אל הרה"ק רבי מרדכי מקרמניץ זיע"א, בנו של הרה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א, היו מהלכים שני חסידים, אחד מהם היה הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, ויחד עמו אחד מחבריו. בעיצומה של הדרך החל לרדת גשם זלעפות מלווה ברוחות עזות ובקור עצום. כשראו שני החסידים כי מזג האויר החמור מחמיר וזו סכנת נפשות להשאר בדרך הם פנו לחפש לעצמם מקום מחסה.

אחרי כמה דקות מצאו החסידים בית קטן בשולי הדרך. הם פתחו את הדלת ונכנסו לתוכו, אולם כשראו שמצוי שם גוי, הם ביקשו את סליחתו

של המואזין הערבי קורא ומיילל ברעש גדול מהר הבית. הבית ישראל פגש שם את הרה"ח רבי יוסף שיינברגר ז"ל, ששלט בשפה הערבית, והתעניין אצלו: מה הוא נובח שם? נענה רבי יוסף ואמר לבית ישראל, שהמואזין חוזר ואומר שוב ושוב שבני ישראל חטאו בחטא העגל ובשל כך הם נחשבים לחוטאים שאיבדו את זכותם ומעלתם. **נענה הבית ישראל ואמר בשם הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א, שחטא העגל כבר אינו נחשב לקטרוג על בני ישראל, כיון שחטא העגל כבר נמחל לגמרי** (בקדושתו של אהרן ח"א עמוד תריג).

על הפסוקים (במדבר כב ג-ד): **וַיְגַד מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעָם מֵאֵד כִּי רַב הוּא וַיִּקְצֶה מוֹאֵב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר מוֹאֵב אֶל זִקְנֵי מִדְּיָן עֲתָה לַחֲכוּ הַקְּהָל אֵת כָּל סִבִּיבֹתֵינוּ כְּלַחֵף הַשּׁוּר אֵת יָרֵק הַשְּׂדֵה',** תהה הרה"ק האביר יעקב זיע"א 'יש לתמוה תמיהה גדולה על בלק ובלעם, שהרי היו חכמים גדולים וידעו את מעלתם של בני ישראל, ומהו זה שרצו לקלל אותם, ואף אם יקללו אותם, מדוע חשבו שתועיל קללתם? אלא מתוך האביר יעקב, שבלק ובלעם 'היו 'חכמים להרע' והם סמכו והתבססו על חטא העגל, שאין לך חטא גדול מזה, ולכן הם חשבו שתועיל קללתם בשביל שבני ישראל ייענשו על חטא העגל. ולזה רמז הכתוב באומרו 'כלחוף השור את ירק השדה', והרי על חטא העגל נאמר (תהלים קו כ) 'וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב', והם ביקשו לעורר ולהזכיר את חטא העגל. ועניין זה מרומז גם במאמר הכתוב (במדבר שם פסוק ו): **וַיַּעֲתָה לָכֶּה נָא אֶרְהָ לִּי אֵת הָעָם הַזֶּה כִּי עֲצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלֵי אוֹכְלֵ נֶכֶחַ בּוֹ וְאֶגְרָשְׁנֻם מִן הָאֶרֶץ',** 'אולי אוכל' עולה בגימטריא ק"ד, והוא כמנין 'עגל' עם הכולל.

רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א אחד הרבנים שלמרות היותו ירא שמים מרבים לא היה תלמיד חכם ולמדן מופלג. מכיון שלא היה שם כהן, ביקש אותו רב לקבל את העליה הראשונה 'במקום כהן'. פנה אליו הרה"ק מפרמישלאן ושאלו: לפני שתעלה על התורה ויקראו (במדבר כב ב): **וַיִּרְא קָלֶק בֶּן צְפּוֹר אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶמְרֵי, ברצוני לשאלך: האם בלק היה יהודי או גוי.**

התפלא הרב על השאלה ואמר: הרי פשוט הוא הדבר שבלק היה גוי ומלך למואב בעת ההוא. המשיך הרה"ק מפרמישלאן ותוהה: אם כך שבלק היה גוי, איך הוא זכה שפרשה שלמה בתורה תקרא על שמו? וכי לא היו יכולים לקרוא לפרשה זו פרשת 'יירא' על שם התיבה הראשונה בפרשה או בכל שם אחר, ומהיכי תיתי שגוי יזכה לכבוד גדול שכזה? כמובן שהרב לא ידע לענות על שאלה זו, ואז נענה הרה"ק מפרמישלאן: אני אומר לך את התירוץ לשאלה זו, ואז פתח וסיפר את הסיפור ואת הכרעת הרה"ק מקרמניץ, ומכאן המשיך ואמר: **הלוא בלק מלך מואב ידע שבני ישראל מצווים שלא לפגוע במואב, וכמו שנאמר (דברים ב ט): 'אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה כי לא אתן לך מארצו ירשה כי לבני לוט נתתי את ער ירשה',** אם כך, על מה ולמה שכר בלק את בלעם לקלל את בני ישראל כשבלאו הכי בני ישראל לא יכולים לפגוע בו. אלא שבלק היה 'ערליכער גוי', ומכיון שהיה גוי מהוגן רצה לקיים את ההלכה שעשו שונא ליעקב, ומכיון שהיה גוי מהוגן נאה ויאה לו לקבל את שמה של הפרשה.

חטא העגל

באחת הפעמים בהם הגיע הרה"ק הבית ישראל זיע"א אל הכותל המערבי, נשמע קולו

כבר עלה על רעיוני משעה ראשונה, ומשמים עכבוני בכתיבת תשובה זו יותר מערך עשר שבועות, וכתבתי מעט שוב הקיפוני טרדין ונתעכב יום וימים ועשרה ימים וכן כמה פעמים, עד שאמרתי הלא דבר הוא דלא מסתייעא מילתא, על כן קבלתי עלי בקבלה גמורה שלא לסמוך בענין זה עלי דידי וכאלו לא נאמרו הדברים הנ"ל מפי כלל.

על הפסוק (במדבר כב לב): 'וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי מִלְאָךְ ה' **עַל מַה הִכִּיתָ אֶת אֲתָנָךְ זֶה שְׁלוֹשׁ רִגְלִים הִנֵּה אֲנֹכִי יִצְאָתִי לְשֹׁטֵן כִּי יָרַט הַדָּרֶךְ לְנִגְדִי**', מסביר הרה"ק הקדושת לוי בהקדם כלל שיש לו לאדם להבין סימנים משמים שנשלחים אליו: ומי שעושה רצון קונו - כשיראה איזה דבר תימה מתבונן שבזה מצוה לו השם יתברך איך יעשה, ואם עושה דבר ובפתע פתאום נולד בדבר דבר תימה וחידוש, מתבונן שבוודאי רצון השם יתברך שלא לעשות הדבר הזה, ואם כן, בלעם שראה דבר תימה וחידוש שרבוץ האתון תחתיו, היה מהראוי לו להתבונן שרצון השי"ת הוא שישוב מדרכו ולא ילך, ואם בכל זאת הלך בלעם לדרכו, ולא עוד אלא שהכה את האתון, שדרכה בא הסימן, על זה בא כעסו של המלאך על בלעם.

ולמעשה הדברים מפורשים בדברי רבינו הספורנו על הפסוק (במדבר כב ל): 'וַתֹּאמֶר הָאֲתָוֶן אֶל בְּלָעֵם הַלֹּא אֲנֹכִי אֲתָנָךְ אֲשֶׁר רִכַּבְתָּ עָלַי מְעוֹדָךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה הִסְכַּן הַסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא', שכוונת האתון היה לומר לבלעם, שמכך שאירע לו דבר זה שאינו רגיל, היה לו להבין מכך שאין זה ראוי לעשותו: והיה ראוי לך לחשוב מאחר שאין זה מנהגי שלא קרה לך כל זה בזה הדרך, אלא להורות שלא יצלח, שאף על פי שאין נחש יש סימן.

והרי כתוב 'וַיֵּרָא בְּלָעֵם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה' לְבָרֶךְ אֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא הִלָּךְ כְּפֶעַם כְּפֶעַם לְקָרָאת נְחָשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל הַמְּוֹדָר פְּנֵיו, והתרגום מתרגם: ושוי אפוהי למדברא לקבל עגלא דעבדו ישראל במדברא.

סימנים משמים

סיפר החסיד הבעלזאי, רבי חיים נטע כץ, שפעם אחת הוא נכנס לחדרו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א וראה מכתב בכתב ידו של הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א אל הרה"ק מהר"ש מבעלזא זיע"א כשהוא פונה אליו בתואר 'שר העליונים והתחתונים'. לימים, סיפר רבי חיים נטע שהוא שמע מפי הרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א שבתחילה הרה"ק מדינוב לא פנה אליו בתואר הזה, וכשסיים לכתוב את המכתב נשפך על המכתב דיו, והבין הרה"ק מדינוב שיש בכך סימן משמים שזהו מפני שלא פנה אליו בתואר הראוי לו, ולכן תיכף ומיד כתב שנית בתואר מכובד יותר, אך גם על אותו מכתב נשפך דיו, ושוב חזר הרה"ק מדינוב וכתב את מכתבו בתוספת התואר 'שר העליונים והתחתונים' ('אדמו"רי בעלז' ח"א עמוד קעב).

סייעתא דשמיא מיוחדת במינה הייתה מנת חלקו של מרן החתם סופר זיע"א בכל הקשור להוראה בהלכה למעשה. כך פעם אחת נשאל בדינה של אשה אחת שנתעגנה מבעלה, והוא מעלה במסקנת הדברים שיש להתירה לעלמא בלא גט. אלא שעיקובים שונים ומשונים היו מנת חלקו של מרן בבואו לכתוב את התשובה ההלכתית, והוא ראה בכך סימן משמים המורה לו לבל יביע את דעתו בכך, וכך הוא חותם את תשובתו זו ('שו"ת חתם סופר' אה"ע ח"א סי' פ): אך היות כי ככל הדברים האלה וכל החזיון הזה

אתפשטותא דמשה

סיפר הרה"ק רבי יהושע מטומשוב זיע"א שבאחת השנים הסתופף בצילו של הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א ביום ל"ג בעומר, והרה"ק מצאנז דיבר בקדשו לפרש מפני מה ביום ל"ג בעומר, יומא דהילולא של רבי שמעון בר יוחאי הוא יום משתה ושמחה, ואילו ביום ז' אדר, יומא דהילולא של משה רבינו ע"ה נקבע להיות יום תענית צדיקים. וביאר, שרבי שמעון בר יוחאי גמר וסיים את כל עבודתו בקודש שהיה עליו לעשות בעולם הזה, ומפני כן, יום זה שסיים בו את כל מה שהיה עליו לעשות נקבע ליום טוב ולשמחה. מה שאין כן אצל משה רבינו ע"ה שעליו אמרו חז"ל אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא ובכל נפשא ונפשא, ונמצא שעבודתו לא נגמרה ולא הסתיימה, לא שייך אצלו הילולא ויום טוב אלא דווקא ראוי לקבעו ליום תענית וצום ובכי על שנלקח הצדיק מעמו.

והיה הרה"ק מצאנז בעת אמרו זאת מתלהב וחוזר שוב ושוב על המילים 'אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא' עד שנכנס לדביקות עילאה, והיו צריכים להעירו להחזירו לעלמא הדין. ואף הרה"ק מטומשוב כשהיה מספר ומתאר איך שהרה"ק מצאנז היה אומר וכופל מלים אלו, גם הוא היה אומרם בכל אבריו ובהתלהבות עצומה (מפי ספרים וסופרים ל"ג בעומר).

שאל הרה"ק השפת אמת זיע"א את בנו האמרי אמת זיע"א אודות דרשת חז"ל על הפסוק (במדבר כג י'): 'תָּמַת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתָהִי אֶחְרִיתֵי כְּמֹהוּ, שֶׁהַכוּוֹנָה בְּבִקְשַׁת בְּלַעַם מוֹת יִשְׂרָאֵל הֵינּוּ כְּאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב (ע"ז כה), מה הפירוש בהמשך הפסוק 'ותהי אחריתי כמוהו', שהרי אם הכוונה היא על האבות

הקדושים היה ראוי לומר 'כמוהם' בלשון רבים.

נענה הרה"ק האמרי אמת ותירץ על פי דברי הגמרא במסכת נדרים (י): 'ש'במוהי' זהו כינוי למשה רבינו, ונמצא שבלק פתח שרצונו למות מות ישרים כהאבות הקדושים, ולא נחה דעתו עד שביקש שתהי אחריתו כמשה רבינו, ונתפעל מאוד השפת אמת מתשובה זו ('וילקט יוסף' מערכת האמרי אמת, אות קכז).

לימים סיפר זאת בנו הרה"ק הבית ישראל זיע"א והוסיף: חז"ל קובעים שאתפשטותא דמשה בכל דור ודור ובכל נפש ונפש. ביקש בלעם לזכות אף הוא לבחינה גבוהה ונעלית זו, שיהא מכוחו בכל דור ובכל נפש, אלא שלא נתנו לו את מה שביקש, ורק כוחו של משה רבינו הוא שנותר לדורי דורות.

"אך האמת הוא כי כל הצדיקים הם בבחינת משה רבנו ע"ה, שהוא היה מנהיג הכללי ותחתיו היו כמה מנהיגים, כמו שכתוב (שמות יח כה) ויבחר משה וגו' שרי אלפים שרי מאות וגו', שכל אחד היה מנהיג אנשיו ומשה רבנו ע"ה היה על גביהם והוא השפיע והאיר לכל אחד ואחד, וכמו כן בכל דור ודור יש צדיקי האמת מנהיגי הדור להנהיג ולהדריך את ישראל לעבודת השי"ת, וזה פירוש 'מנהיג אחד לדור' שהיא בחינת אתפשטותיה דמשה שיש בכל המנהיגים שבדור שיוכלו להדריך את ישראל להאחד יחיד ומיוחד (הרה"ק רבי אברהם מטריסק זיע"א, מגן אברהם' פרשת צו).

מידת הנעם

בימינו של רבינו האריז"ל זיע"א חיה אשה אלמנה שבים מהימים נכנס בה דיבוק שהיה

ממיטתה וברצונה להדליק אש הייתה משפשת אבן וברזל יחד בכדי שהניצוצות ידליקו את הסמרטוט, אלא שהסמרטוט לא התלקח. כיון שכן, כעסה האשה כעס גדול עד מאד והשליכה את כל אשר בידה, את האבן הברזל והסמרטוט, לארץ ואמרה בכעס גדול: **יֵהָא כָּל זֶה לְשִׁטָּן! וְתַכְף כְּשִׁכְעֶסָה וְאָמְרָה זֹאת, נִתְּנוּ לִי הַשְּׁמַיִם רְשׁוֹת לְהַכְנִס אֶל תּוֹךְ גּוֹפֵה** (שבחי האר"ל פרק ז).

על הפסוק (במדבר כד א): **וַיֵּרָא בַלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינָי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא הֲלֵךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֻשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל הַמַּדְבָּר פְּנֵיו**, מסביר רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, שהמדבר הוא המקום בו מצויים כוחות הטומאה (זוהר ח"ב קנז), ורצונו של בלעם היה לעורר את כוחות הטומאה, שונאי בני ישראל, בכדי שיעזרו לו במלחמתו עמהם, והאופן בו ביקש בלעם לעורר את כוחות הטומאה היה באמצעות הכעס, **שכּעס שׂכּוּחוֹת הַקְּדוּשָׁה מִתְעוֹרְרִים עַל יְדֵי שִׂמְחָה וְטוֹב לָב, כֵּךְ כּוּחוֹת הַטּוֹמָאָה מִתְעוֹרְרִים עַל יְדֵי הַכְּעֵס, וְעַל זֶה נֹאמַר שְׁבַלְעָם הִשִּׁית אֶת פְּנֵיו אֶל הַמַּדְבָּר, כִּי פָּנִים הוּא לְשׁוֹן כְּעַס, עַל דְּרַךְ אֹמְרוֹ (שמות לג יד) 'פְּנֵי יִלְכּוּ שֶׁהוּא לְשׁוֹן כְּעַס, וְעַל דֵּי הַכְּעֵס בִּיקֵשׁ בַּלְעָם לְעוֹרֵר אֶת כּוּחוֹת הַטּוֹמָאָה הַמְּצוּיִים בַּמַּדְבָּר.**

וכה כתב רבינו הרמח"ל זיע"א (מסילת ישרים' פרק יא: הנה יש הרגזן שאמרו עליו, כל הכועס כאלו עובד עבודה זרה (זוהר הקדוש, פרשת בראשית), והוא הנכעס על כל דבר שיעשו נגד רצונו ומתמלא חימה עד שכבר לבו בל עמו ועצתו נבערה. והנה איש כזה כדאי להחריב עולם מלא אם יהיה יכולת בידו, כי אין השכל שולט בו כלל והוא סר טעם ממש ככל החיות הטורפות.

מצער אותה מאוד. היא הייתה צועקת ובוכה, ואין מושיע לה. היו רבים שניסו לבוא ולדבר אל הרוח שיואיל לצאת מהאשה, שהרי היא אלמנה עניה והיא צריכה לעבוד ולהתפרנס בכדי לזון ולכלכל את ילדיה, אלא שכל אחד שניסה לדבר עם הדיבוק נענה בכך שהדיבוק היה מספר בקול את כל מעשיו הרעים.

כמוכן שאנשים נרתעו מלדבר עם הדיבוק, ובראותם את צרת האלמנה, פנו אל האריז"ל שיואיל להוציא את הדיבוק ממנה. באותם ימים היה האריז"ל עסוק מאוד, וגם לא חש בטוב, ולפיכך הוא מינה את רבינו מה"ר חיים ויטאל זיע"א כשליחו להוציא את הדיבוק מהאלמנה. האריז"ל לימד את מהרח"ו את סודות הכוונות, ואף אמר לו שאם הדיבוק יסרב לצאת, אזי יגזור עליו חרמות ונידוים עד שהוא ייצא בעל כרחו.

כשנכנס מהרח"ו אל הבית בו שהתה האלמנה, תיכף סובבה האלמנה את פניה אל הקיר. עמד מהרח"ו ואמר: רשע! למה הפכת פניך אל הקיר? נענה הדיבוק ואמר: מפני שאיני יכול להסתכל בפני השכינה! מיד גזר עליו מהרח"ו שיהפוך פניו לכיוונו, וכן אכן עשה הדיבוק. אמר לו מהרח"ו: מה פשעך ומה חטאתך שהענישו אותך בעונש חמור זה? השיב הרוח: נענשתי בכך בגלל שחטאתי בעוון אשת איש, ולכן כבר עשרים וחמש שנים שאני נע ונד בארץ ואין לי מנוחה, כיון ששלשה מלאכי חבלה הולכים תמיד איתי לכל מקום שאני הולך ומענישים אותי במכות ויסורים קשים, והם מכריזים לפני ואומרים: ככה יעשה לאיש אשר חטא! סיפר הדיבוק כי הוא מת בטביעה וכי הוא אפילו לא הספיק לומר וידוי לפני מותו.

שאל אותו מהרח"ו: מי נתן לך רשות להכנס בגוף האשה הזאת? ענה הדיבוק: **באחת הלילות שהייתי בביתה, ובאשמורת הבקר קמה האשה**

רילות שישי ושבתי ז

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:

הביאור המקיף על כל ספר ה"אור החיים" הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחז"ל
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים ש

מרכז הזמנות: 66

אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור'
'וילקוט מאורי החיים'
ביאור משולב שזור באומנות בינות המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

ל תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

1800-22-55

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
ארמזנד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של רבינו הקדוש רבי חיים בן עטר זיע"א בעל האור החיים

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך